

„De Darde Klokke”

Juni

2021

199

EDITIENUMMER

Drie moandeleks tidschrift veur Ommen

in samenwerking met Cultuurhistorisch Centrum Ommen

HermanWigbels.nl

COLOFON

STICHTING DE DARDE KLOKKE

Voorzitter

Harry Woertink
0529-452963

Secretaris

Sir Schokkenbroek
Patrijsstraat 39
7731 ZL Ommen
dedardeklokke@gmail.com

Penningmeester

Albert van der Vegt
Sperwer 34
7731 KB Ommen
Telefoon 0529-456317

www.dedardeklokke.nl

STICHTING OUDOMMEN.NL

Voorzitter

Jan Lucas
0529-456715

Secretaris

Tjeerd de Leeuw
Rembrandtstraat 33
7731 SE Ommen
0529-452945
t.deleeuw@oudommen.nl

www.oudommen.nl

CULTUURHISTORISCH CENTRUM OMMEN

Voorzitter

Berend Jan Warmelink
Telefoon 0529-760006

Secretaris

Joke Feddema-van Elburg
De Schammelte 27, 7731 BL Ommen
w.feddema@home.nl
0529-463288

Penningmeester

Herman Kortman
06-23944250

www.cco-ommen.nl

STREEKMUSEUM OMMEN

Den Oordt 7, 7731 CM Ommen
Telefoon 0529-453487

**Overname van artikelen
toegestaan met
bronvermelding.**

www.dedardeklokke.nl
www.oudommen.nl
www.cco-ommen.nl

Drie maandeleks tijdschrift veur
Ommen in samenwerking met
Gemeenschap van Oll Ommer
Cultuurhistorisch Centrum Ommen
Oud Ommen

Redactieadres

Patrijsstraat 39, 7731 ZL Ommen
0529-463111
dedardeklokke@gmail.com

www.dedardeklokke.nl

Lidmaatschap

- € 23,50 per jaar lidmaatschap CCO
inclusief abonnement De Darde Klokke.
- € 25,50 per jaar bij niet automatische
afschrijving. Betaling op IBAN
NL97 RABO 0378 9039 77 t.n.v. CCO.
- Veur betaling van abonnement op
De Darde Klokke € 6,- per joar.
IBAN NL72 INGB 0003 0435 54 of
NL08 RABO 0348 9059 04
t.n.v. 'De Darde Klokke' te Ommen

GEMEENSCHOP VAN OLL OMMER

Veurzitter

Gerrit Steen
0529-454181

Schriefster

Wilma Runhart
De Haar 19, 7738 PV Witharen
wilmarunhart@hotmail.com
0523-676287

Penningmeester

Harry Prenger
06-28956863

M E T D A N K A A N

Notarispost Ommen
Tuincentrum Jurrie Baas
Go Makelaars Weenink Jansen
Aannemersbedrijf M. van der Vegt
Jouw Printshop
Douwe's Dump
Rijwielen/Bromfietsen Brunink
Installatiebedrijf Groen Ommen
Autoschade Huysmans
Ommer Automaten
Bandenservice Ommen
Pearle Opticiëns
Schildersbedrijf Van Elburg
Dakdekkers- en Renovatiebedrijf
E. van der Linde Ommen BV
Café-Restaurant 'De Nieuwe Brug'
Slaapkenner Touwen
Stucadoorsbedrijf Rinus Zwanepol
Van Aalderen garage en tankservice
Dunnewind Groep BV

Bouwbedrijf Vonder BV
Berna's Hairfashion
Ekkelenkamp
lunch - patisserie - diner- ijsalon
M. Dunnewind Radio, TV en witgoed
Lennips groep Vastgoed Onderhoud
Takman Gereedschappen
Cents Autocentrum
Café-Restaurant 'Flater'
Wijnhof dranken & delicatessen
OCB Bouw bv
Kompanen
Restaurant-Catering 'De Bootsman'
H. Steen bv verhuizingen en transporten
Resto Oco
Bungalowpark 'Hoge Hexel'
Expert Westerman
Bentum Nijboer Notarissen
Hovenier Arjan van der Veen
Nijkamp Installatietechniek

Brasserie Tante Pos
Goudsmids Atelier & Juwelier Zandbergen
Bakkerij van der Most
Freesverhuur Ommen
Timmer- & Onderhoudsbedrijf Kleinlugtenbelt
Sportrijk fit & gezond Ommen
Kapsalon de Kapper
Van Elderen accounts belastingadviseurs
Zorgboerderij 't Schöttincksflief
De Lange Keukens
Culinair bij u thuis
Makelaarskantoor Sallands Goed
Huiskes Hovenier
Van Kesteren Schoenreparaties
EP Ommen
Grondman Bouwservice
A. Visscher, hoveniersbedrijf
Wildthout, Hotel & Restaurant
Jumbo Ommen
Rina Uulders, uitvaartverzorging

Wij worden financieel ondersteund door Rabobank Vaart & Vechtstreek

Ereschuld van Nederland aan Molukse Nederlanders

Het is dit jaar 70 jaar geleden dat veel Molukse KNIL-militairen met hun gezinnen in Nederland aankwamen. Na jarenlang het vuile werk voor de Nederlanders te hebben gedaan, werden ze onder valse voorwendsels naar Nederland gehaald. Met name in de eerste jaren werden ze onder vaak mensonterende omstandigheden *gehuisvest*.

De meeste Nederlanders gedroegen zich tegenover hen beter dan de overheid dat jarenlang volhield.

De aanwezigheid in Nederland zou ongeveer een half jaar duren, voordat de Molukkers naar hun eilanden terug konden keren. Dat half jaar is inmiddels bijna driekwart eeuw geworden. Terugkeer zal naar alle waarschijnlijkheid nooit meer plaatsvinden.

In dit nummer laten we verschillende Molukkers - Nederlanders noemen ze vaak Ambonezen - aan het woord. Het is hun verhaal en zij zijn verantwoordelijk voor de inhoud.

Met bijzondere dank aan Alex Schuurman die alle verhalen heeft weten te verzamelen.

De redactie

De kopij voor nummer 200 verschijnt in de eerste helft van september 2021.

Wij ontvangen uw kopij graag uiterlijk op 15 augustus 2021.

De historie van Ommen vertelt ons dat er ooit drie luidklokken hebben gehangen in het klokkenhuis van de (Hervormde) kerk in de Brugstraat. In het Rampjaar 1672 is een van deze klokken gestolen door soldaten uit het Münsterland onder leiding van de bisschop van Münster. Het is ze echter niet gelukt de zware koperen luidklok mee te nemen. De soldaten kwamen niet verder dan de haven. Het verhaal vertelt verder dat de zware koperen klok over boord is geslagen, in het water terecht kwam – van wat nu Burggraven wordt genoemd – en op de bodem ligt van een vroegere rivierarm van de Vecht. Vanaf het ontstaan van dit Ommer historisch tijdschrift wordt de ‘derde klok’ weer symbolisch geluid met de naam “De Darde Klokke”, de naam dus van dit tijdschrift geschreven in Ommer dialect.

Omslag: Op 31 oktober 1959 was het feest op woonoord Laarbrug, toen de Zuidoost Molukse Protestantse Kerk officieel was aangenomen als zusterkerk van de Generale Synode van de Nederlands Hervormde Kerk met als eerste predikant dominee David Talubun. Aan de hand van foto's is op te maken dat het om kerkelijke- en feestelijke plechtigheden ging met honderden genodigden. Gebed, bevestiging, dans en muziek, toespraken en een smakelijke rijsttafel, opgeluisterd door niet alleen de bewoners, maar ook door het gemeentebestuur van Ommen, plaatselijke predikanten en werkgevers.

De foto's in dit blad zijn aangeleverd door de betreffende auteur, uit het fotoarchief van het CCO / OudOmmen of anderszins zoals aangegeven.

Het is nimmer onze hedoeling geweest de rechten van derden opzettelijk te schaden.

Daniël Rahangmetan	blz. 3
Hiskia Somnaikubun	blz. 3
Petrus Ubro	blz. 5
Julius Rahajaan	blz. 7
Aminadap Putnarubun	blz. 8
Julius Labobar	blz. 9
Ngarbingan	blz. 10
Humbert Balubun	blz. 10
Cornelis Pieter Loupatty	blz. 11
Pieter Matwaer	blz. 12
David Talubun	blz. 12
Zeth Jelmaf	blz. 13
David Musa Hukuboer	blz. 14
J.W. Rada	blz. 15
Lasarus Letsoin	blz. 16
A. Wuarbaran	blz. 17
Wolter Jan Dijkma	blz. 17
Kaart van de Molukken	blz. 19

*Alex Schuurman in gesprek met zijn klasgenoot
Jon Letsoin.*

*Jon overleed op zijn verjaardag,
23 september 2020.*

“De herinnering is het enige paradijs waaruit we niet verdreven kunnen worden”

Op 12 mei 1951 kreeg de Ommer burgemeester mr. C.P. van Reeuwijk bericht dat binnen enkele dagen de aankomst van het schip de Asturias in de haven van Rotterdam werd verwacht. Vanuit Ommen was al bedacht dat de (Zuidoost) Molukse passagiers van dit schip onder meer in het voormalige werkverschaffingskamp Laarbrug aan de Vilsterseweg in Ommen ondergebracht moesten worden. De opvarenden hadden als militairen in het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger (KNIL) gediend.

Het opvangkamp Laarbrug, later woonoord Laarbrug genoemd, bestond uit houten, tochtige en vochtige barakken. Op kamp Laarbrug was toen het aantal bewoners 231 (52 gezinnen en 21 alleenstaanden). Een jaar later werd ook nog een groep Molukkers in het afgelegen barakkenkamp op landgoed Eerde ondergebracht. Van augustus 1952 tot mei 1961 diende kamp Eerde als Moluks woonoord. Het aantal bewoners van kamp Eerde bestond op 1 december 1952 uit 120 personen, verdeeld over 26 gezinnen en drie alleenstaanden. Door de slechte staat van de barakken werd Eerde later opgeheven en werd een deel van de bewoners overgebracht naar de Laarbrug.

De Zuidoost-Molukse mensen werden bewust op afstand gehouden van de wooncentra; de bedoeling hiervan was de integratie van de mensen in de Nederlandse samenleving te voorkomen. Hierdoor zou de terugkeer naar Indonesië niet al te veel problemen opleveren, was de gedachte, ze zijn hier toch maar voor drie maanden. Ondanks de barre leefomstandigheden in de barakkenkampen hebben zij op eigen kracht hun draai in de Nederlandse samenleving gevonden.

Tweede generatie

De Molukse geschiedenis is onlosmakelijk verbonden met de geschiedenis van Nederland, alsook de geschiedenis van de Zuidoost Molukken met Ommen. De tweede generatie Molukkers zijn in Ommen geboren en getogen. Zij waren de bruggenbouwers voor hun ouders naar de gemeenschap van Ommen. Als tolk en als spreekbuis, hebben zij kunnen bijdragen in de samenhang met elkaar. Hierdoor is er veel begrip en respect voor elkaar ontstaan. Onderling werden vriendschappen gesloten, langzaam maar zeker kwamen de Ommer jeugd naar het kamp en deelden vaak de muziek met elkaar. Naast dat de taal een probleem was voor de Molukse ouderen, waren er ook moeilijke tijden in het kamp geweest. Veel mensen hadden TBC. De mensen uit Ommen hebben kunnen helpen, maar niet alle leed weg kunnen nemen. Gezinnen werden van elkaar gescheiden omdat moeder of vader of beide ouders in het sanatorium in Hellendoorn werden opgenomen. De kinderen werden in tehuizen of bij gezinnen ondergebracht. Een ander geval dat een behoorlijke impact had op de Molukse ouders was dat hun kinderen naar Rolde in Drenthe moesten worden opgenomen omdat zij aan ondervoeding leden.

Geloof

Het geloof voor de Molukse mensen was een belangrijk onderdeel van het dagelijkse leven. In het kerkelijke leven van Ommen namen ze ook deel aan de oecumenische diensten die een paar keer in het jaar werden gehouden. Feesten zoals bruiloften werd door de Molukse gemeenschap groot en traditioneel gevierd. Voor de mensen van Ommen was dit een eerste kennismaking met de Molukse cultuur. Zij hebben het anders zijn van de Molukkers nooit afgewezen of geschuwd, maar zijn meegegaan met veel waardering voor hun cultuur. Leed werd samengedragen, en humor samen gedeeld. Tussen 1951 en 1966 verbleven de “repatrianten” uit het voormalige Nederlands-Indië op Laarbrug. Na opheffing vlogen ze uit naar nieuwbouwwijken in onder andere Zwolle en Rijssen.

Laarbrug

Barakkenkamp Laarbrug is later omgetoverd tot de huidige camping Laarbrug. De basalten toegangsweg, de voormalige beheerderswoning annex kraamkliniek, het toiletgebouw, het waslokaaltje en enkele woonbarakken herinneren nog aan de tijd dat op deze locatie Zuidoost-Molukken uit het verre Indië gehuisvest waren. Als dankbaarheid voor de eigen ouders die alles in het werk stelden om te overleven, maar ook voor de goede contacten met Ommen werd op 29 september 2012 een herdenkingsmonument bij de ingang van camping Laarbrug onthult. Initiatiefnemers waren de kinderen van ouders van de Zuidoost Molukse bevolkingsgroep afkomstig van de eilanden Kei, Tanimbar en Kiasr (Dobo). Zij zijn op kamp Laarbrug geboren en/of opgegroeid. Het monument bestaat uit een oude meerpaal waar meer dan zeventig jaar geleden de boten uit de Zuidoost Molukken afmeerden. Daarop een spiegel die de oceaan weergeeft en een nautische voorstelling in de vorm van een marmeren schelp.

Ook op het voormalig kamp Eerde staat sinds 12 september 2015 een herinneringsmonument. Het monument bestaat uit de voet van een oude vlaggenmast die jarenlang midden in het kamp heeft gestaan. De vlaggenmast stond symbool voor de gedisciplineerde wereld op het kamp. Het is een blijvende herinnering aan woelige jaren. De tekst van de staander geeft veel weer:

“De herinnering is het enige paradijs waaruit we niet verdreven kunnen worden.”

Daniël Rahangmetan

In september 1941 ging Daniël Rahangmetan, geboren op 1-1-1917 in Ohoirenan op Kei-Besar (Grote Kei), in militaire dienst en belandde gelijk in de oorlog met Japan.

In Januari van 1942 werd hij krijgsgevangen gemaakt, maar met enkele anderen is hij gevlucht en via Ceram ging hij naar de vrij grote stad Tual op één van de Kei-eilanden, daar is hij gebleven, terwijl de anderen via verschillende eilanden naar Australië ontsnapten. Toen in mei '42 de Jappen Tual bezetten, werden alle gewezen soldaten van Ned.- Indië opgepakt en in de gevangenis van Tual gezet.

Drie jaar, tot aan het eind van de oorlog in augustus 1945, heeft hij in dit Jappenkamp moeten zitten. Eén dag nadat hij werd bevrijd, zou hij onthoofd worden. In juli 1946 heeft hij zich in Ambon, de hoofdstad van de provincie Molukken, gemeld voor de KNIL. In oktober 1946 werd hij overgeplaatst naar Makassar op Zuid-Celebes. Een maand later moest hij alweer verkassen, nu naar de havenstad Pare Pare, ruim 150 km. noordelijker. Een jaar later werd hij overgeplaatst naar Oost-Java, naar de stad Soerabaja. Weer een jaar later, oktober 1948, maakte hij kwartier in de stad Malang, 90 Km. zuidelijk van Soerabaja. Omdat deze plaats hoger gelegen is, is het daar een stuk koeler en dus aangenamer. Telkens als Daniël van legerplaats veranderd, gaat ook zijn gezin mee. Wegens reorganisatie en onder toekenning van een gratificatie krijgt Rahangmetan op 27 mei 1950 eervol ontslag.

Hierna heeft hij nog dienstgedaan bij de Koninklijke Landmacht in Malang en Soerabaja. Een jaar later, het is inmiddels 1951, gaat hij met zijn gezin naar Jakarta en gaat op 9 april aan boord van de "Somersetshire". Op 16 mei komt het troepschip aan in Amsterdam. Hier is het tijdelijke dienstverband met de K.L. beëindigt.

Toen ze van boord waren, werden ze naar Amersfoort gebracht. Van daar gingen ze naar woonoord 'Schutsluizen' in Tiel. Hier woonden de Rahangmetans ongeveer één jaar.

Waarop ze naar Ommen gingen. Eerst naar woonoord Eerde (zes jaar) en daarna naar 'Laarbrug'. Ook hier woonden ze zes jaar. Twee kinderen, een meisje van nog geen half jaar en een jongen van bijna twaalf overleden in Ommen. Pas in Ommen mocht Daniël gaan werken, elke dag ging hij met anderen per taxibusje naar Ten Cate in Almelo. Het eten kregen ze eerst van de gaarkeuken, later kookten de vrouwen zelf.

Elke dag kwam bakker Klomp uit Vilsteren met brood naar het kamp. Ook visboer Post kwam wekelijks en de groenteboer. Eén van de kinderen kreeg TBC, wat ontdekt werd door de 'kruisjes' die men kreeg op school. Samen met zes anderen verbleef ze tweeënehalf jaar in het Sanatorium in Hellendoorn. De kinderen van Daniël gingen naar de Julianaschool in Ommen. Zelf kregen ze Nederlandse les van meester Dijkstra, die dat in de vrije tijd deed.

Toen ook woonoord Laarbrug gesloten werd, vertrok het gezin Rahangmetan in 1964 naar Zwolle. Dat gebeurde geclusterd, soms met familie of met vroegere eilandbewoners, zoals de familie Ubro. Daniël is in 1995 overleden en zijn vrouw twee jaar later.

De heer en mevrouw Rahangmetan

Hiskia Somnaikubun

Hiskia Somnaikubun komt uit de kampong (dorp) Weduar op het grootste eiland, Kei Besar, van de Kei-eilanden. Hij en zijn vrouw, Jockbeth Hukubun, hebben elkaar niet leren kennen, zoals wij dat gebruikelijk vinden, maar zij is uitgehuwelijkt door haar ouders, volgens de tradities, de normen en waarden, in het dorp.

De angst dat de dochter seks voor het huwelijk heeft of eindigt als oude vrijster is groot, want dat zou een schande zijn voor de hele familie. Een zwangerschap of armoede is ook

een reden om een meisje vroeg uit te huwelijken. Hiskia Somnaikubun was KNIL militair en daarom vaak weg op patrouille. Zijn vrouw bleef dan op de kazerne, de tangsi. Daar is hun eerste kindje, Margaretha, geboren, maar zij stierf korte tijd later. Hun tweede kind, Thomas, is in Surabaya geboren op 1 december 1950.

Nog geen half jaar later op 14 april 1951 zijn de beide ouders met de jonge Thomas met de splinternieuwe "Skaubryn" naar Nederland gebracht. Onze overheid kon de Indonesische ex KNIL-militairen niet beschermen tegen de nieuwe machthebbers daar. Door hen werden ze beschouwd als landverraders. Ze hadden mét de Nederlanders vóór Nederland tégen de aanhangers van Soekarno, de TNI, gevochten. Het zou slechts voor enkele maanden zijn, zo was hun beloofd. Daarom hadden ze later ook altijd twee koffers klaar staan, voor het geval dat ze bericht zouden krijgen om terug te gaan. 10 mei 1951 meerde het passagiersschip aan in Rotterdam. Jockbeth werd ziek en werd opgenomen in het ziekenhuis. Hiskia ging met Thomas naar Schattenberg (Westerbork) en daarna zijn ze naar Laarbrug bij Ommen gebracht.

Somnaikubun werd er assistent kampbeheerder. De eerste drie jaar mochten de Ex-KNIL militairen niet gaan werken. Ze leefden van de gaarkeuken en van 3 gulden zakgeld dat ze elke week kregen. Daarna werd de zelfzorg ingesteld door de regering. Dat betekende dat de gaarkeuken werd opgeheven en dat de mannen moesten gaan werken. Hij wilde dat niet en was erg opstandig tegen de overheid. Principieel vond hij dat de Nederlandse regering hun verantwoording moesten nemen en de gedane beloftes moeten nakomen. De kinderen vonden het heel erg dat hun vader niet wilde werken, ze schaamden zich ervoor. Hier in Laarbrug en in Zwolle zijn nog zeven kinderen geboren; Toon, Tro, Eba, Marjam, Jan, Octavina en Martinus. Als assistent-kampbeheerder verdiende Hiskia niet veel, vergelijkbaar met bijstandsniveau.

Ondanks dat schamele loon, wisten de ouders toch nog wat te sparen voor de familie op de Molukken. Zijn vrouw was vaak ziek, ook psychisch, daarvoor werd ze vaak opgenomen op de PAAZ-afdeling. Zij kon daarom niet altijd voor de kinderen zorgen. De situatie werd nog erger doordat er bij Hiskia TBC werd geconstateerd. Hij werd opgenomen in het sanatorium Krönnensommer in Hellendoorn. Thomas, de oudste zoon, kreeg daardoor meerdere taken binnen het gezin. Hij ging naar de Julianaschool aan de Weth. Paarhuisstraat en later naar de MULO aan de Maat, bij de Koesteeg. In 1965 verhuisde het gezin naar de wijk Holtendoorn in Zwolle. Hiskia kreeg een baan aangeboden bij de WEZO in Zwolle. Zoon Thomas vertelt: 'Teruggaan naar Kei, naar Indonesië, was voor de eerste generatie, maar ook voor de volgende geen optie. Waar zouden ze daarvan moeten rondkomen? Of hoe zouden ze aan de nieuwste mode, de nieuwste mobieltjes en Pc's enzovoort moeten komen? De meeste ouderen zijn er niet meer, ze zijn geschiedenis, maar voor de volgende generaties zullen zij altijd een levende geschiedenis blijven. De Nederlandse regering zou rechtop moeten gaan staan en de Molukkers spijt moeten betuigen, waar ze recht op hebben, wat ze verdienen; n.l. respect en erkenning. Nederland herdenkt ieder jaar op 4 mei de doden en op 5 mei de bevrijding. Het wordt ook tijd dat de regering laat zien dat zij aandacht heeft en respect toont voor de KNIL-militairen, die voor volk en vaderland zoveel jaren hebben gestreden. Met name de tweede generatie heeft moeten toezien hoe hun ouders door de regering zijn behandeld. Maar het gebaar blijft uit waar iedereen nog steeds op wacht.'

Hiskia praatte weinig over zijn KNIL-periode, als de kinderen er naar vroegen zei hij altijd; "Sudah", Laat maar!

Jockbeth en Hiskia Somnaikubun

In 1985 is zoon Jan naar Indonesië vertrokken en is daar getrouwd. En na 35 jaar Nederland is Hiskia met Jockbeth, en zoon Martinus (14), in 1986 toch naar Indonesië teruggegaan. Heimwee en het terugverlangen naar familie en naar Weduar, hun dorp, heeft hen doen besluiten om terug te gaan naar Kei. Daarbij komt dat er een terugkeerregeling kwam, die voorzag in de reiskosten, incl. goederen, maar ook een bedrag van 7000 gulden om in hun dorp het leven weer te kunnen oppakken. De kleinkinderen, zoals Nynke dat verwoordt, vonden het erg jammer dat hun oma en opa terug wilden. Ze wilden eigenlijk terug naar huis 'rumah tua'. Ze wilden terug naar de eenvoud, die ze daar destijds hadden achter gelaten.

Hiskia vertelde daar in de kampong het volgende; "Ik ben niet kwaad, wij waren in dienst van koningin Wilhelmina. Koningin

Juliana heeft voor ons gezorgd en wij hebben huizen gekregen om in te wonen. Er is gesproken met de regering en er is een oplossing gevonden; wij konden terugkeren naar onze kampong, naar ons dorp. En nu zijn wij weer thuis!”

Octovina, de jongste dochter, is ook een keer naar haar ouders in Indonesië geweest, ze schrijft: “Een prachtig mooi land en vooral de Molukken, maar afgezien van de prachtige natuur, kon ik er niet wennen. En helemaal niet in de kampong, waar voor mij als jonge vrouw niets te beleven was, laat staan werk. Geen ziekenhuis, of andere instellingen maar ook geen winkels, geen elektriciteit of stromend water uit de kraan. Wel zag ik dat mijn ouders daar gelukkig waren, dicht bij hun broers en zussen en andere familieleden. Zittend op hun veranda met uitzicht op de zee genoten ze van heerlijk weer en een prachtige natuur om hen heen”.

In 1997 is vader Hiskia in zijn geboortedorp Weduar overleden en moeder Jockbeth in 2010. Hun jongste zoon, Martinus, was al in 1972 op 19-jarige leeftijd aan geelzucht overleden. De overige vijf kinderen hebben hier in Nederland hun bestaan opgebouwd. Deze geschiedenis gaat in deze families door naar volgende generatie

1998: Moeder Jockbeth met de zonen: Toon en Thomas en de dochters: Tro, Eba, Marjam en Octavina.

Petrus Ubro

Aan het woord is Jitro Ubro. Zijn vader, Petrus Ubro was KNIL-militair. Hij is geboren in Ohoirenan op Kei Besar, het grootste Kei-eiland in de provincie Molukken. Ambon is de hoofdstad van de eilandengroep Molukken. De taal die er werd gesproken is het Maleis, maar men sprak ook een eigen streektaal.

De Kei-eilanden bestaan uit meerdere eilanden. De kleine zijn overwegend Katholiek en de grote eilanden overwegend Protestant. Op de vraag wat de familie Ubro is, antwoordde hij; “Ik kom van de grote eilanden, dus protestant. Als de missionarissen harder hadden geroeid dan de zendelingen dan was ik ook Katholiek geweest”. Omdat er op het eiland weinig werk was werd er geronseld voor de militaire dienst.

Hij vertrok naar Java en enige tijd later kwam z'n vrouw en zoon Jitro hem na. Daar werden nog twee kinderen geboren. Het regiment waartoe hij behoorde bestond voornamelijk uit Molukkers. Maar tijdens acties werden ze ingedeeld bij de Nederlandse Koninklijke Landmacht. Maar vaak namen zij wel het voortouw, omdat zij er meestal bekend waren en de tactiek van de tegenstanders kenden. Maar over die periode en vooral over de militaire acties werd door vader Ubro niet gesproken. Als hun kinderen ernaar vroegen, zei hij; “Lupakan” “Laat maar”.

Veel later, nadat de soevereiniteitsoverdracht was geweest, gingen de Nederlandse militairen terug naar Nederland. En daarna volgden de Molukse militairen met hun gezinnen in 1951, nadat zij een tijdlang op één van de vijf overgangskampen hadden verbleven. Op zee kregen de soldaten de ontslagbrief in handen gedrukt en was hij gedemilitariseerd. Ubro kwam met zijn vrouw en de drie kinderen op 5 juni 1951, met de “Fairsea”, aan in Rotterdam.

Via Amersfoort, Vught en kamp Pieterberg nabij Westerbork kwam het gezin Ubro in 1953 terecht in het kamp in Eerde. De familie Ubro voelde zich warm ontvangen in de gemeente Ommen. “Burgemeester van Reeuwijk heeft veel voor ons, Keiezen, gedaan, hij zei eens; “Jullie zijn ook mijn burgers”. In 1956 werd dit kamp opgeheven en werden de gezinnen overgebracht naar woonoord Laarbrug. Later, in en rond 1963 werd ook dit kamp gesloten en werden de gezinnen gehuisvest in diverse steden, zoals Rijssen, Zevenaar en Zwolle. Eigenlijk mochten ze hun tropen uniform niet meer dragen, maar Ubro was er zo trots op dat hij menigmaal nog in deze kaki kleding rondliep. In de eerste beginjaren in de Nederlandse woonoorden moesten de gezinnen rondkomen van 3 gulden per volwassene, daarnaast kreeg men eten van de gaarkeuken en bonnen om kleding te kopen.

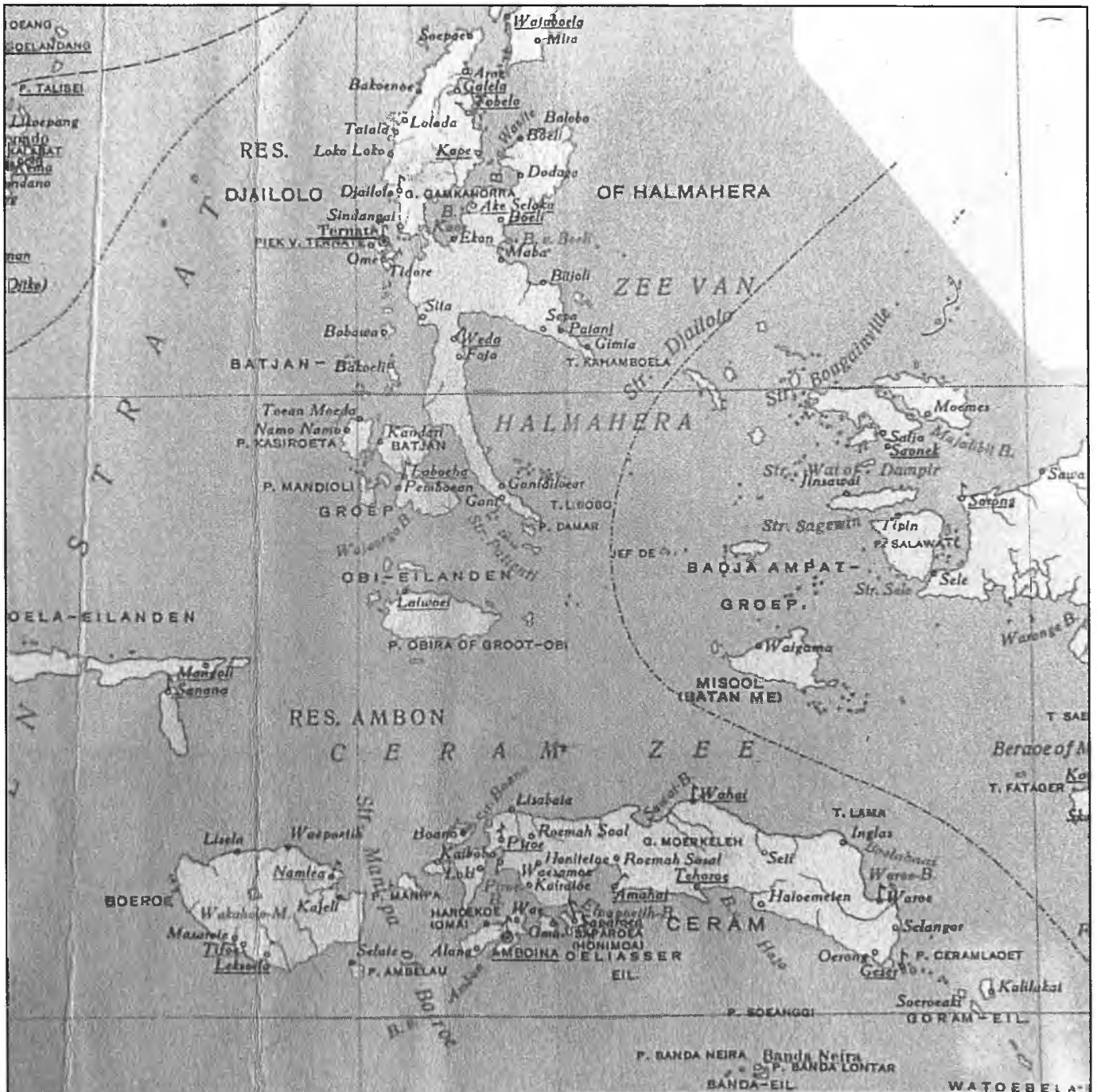
Toen kwam de overgang naar zelfzorg, en ook de omschakeling in discipline, van militair naar fabrieksarbeider aan de machines van Ten Cate in Nijverdal. De Nederlandse taal heeft hij eigenlijk nooit geleerd, behalve wat woorden die bij Ten Cate werd gesproken. Later leerde hij nog van de kinderen en de kleinkinderen. Alle bewoners van de woonoorden zaten in dezelfde situatie; de man-

Petrus Ubro

nen gingen naar de fabrieken in Zwolle, Deventer en Nijverdal en hun vrouwen zorgden voor de huishouding en opvoeding van de kinderen. Daarom werd het een hechte gemeenschap, die steeds loyaal is aan Indonesië, omdat hun familie daar is blijven wonen. Op de vraag of er ook 'Ommer' Keiezen betrokken waren bij de kapingen in de jaren 70, werd geantwoord dat dat niet het geval was. Die daden kon (kan) men wel begrijpen, maar er niet achter staan, met terreur wordt niets opgelost. De kapers deden het voor de eerste generatie, omdat die door de regering beloftes zijn gedaan die niet zijn nagekomen. Het was voor een zelfstandig Oost-Indonesië. Nog meer kinderen werden er in het gezin Ubro geboren, zowel in Eerde als ook op Laarbrug.

Allen gingen naar de lagere school in Ommen, de Julianaschool. Ze gingen met de bus, en als de bus werd gemist dan moest er worden gelopen. Maar als je geluk had, kwam Van Pallandt met de auto langs en zette je voor de school af.

Kaart Molukken

Op bovenstaande oude *Indische* kaart staan de meeste eilanden van de Molukken. De Kei eilanden staan op pagina 19 als een meer hedendaagse versie. Naar Nederlandse maatstaven is dit een gigantisch groot gebied.

JOUW printshop

digitaal drukwerk

Vrijthof 5c
7731 CN Ommen
Telefoon (0529) 45 13 51
www.jouwprintshop.nl

GOUDSMIDS ATELIER
ZANDBERGEN

Voor uw sieradenreparaties

Tel. 06-10 20 23 69 - www.goudsmid-zandbergen.nl

Huiskes HOVENIER

Varsenerweg 14, 7731 PZ Ommen
Telefoon 06-21488936
email: info@huiskeshovenier.nl

Jaap Huiskes

OMMER AUTOMATEN

ZORGBOERDERIJ

BOERENGOLFBOERDERIJ.NL

't Schöttincksflier

Gerjande en Alex Buitenhuis-Veurink
Karshoekweg 1
7737 PP Stegeren
0529 45 72 70
gjdveurink@hetnet.nl
www.schottincksflier.com

Dè zorgboerderij voor dagbesteding voor (jong) volwassenen en ouderen

Voor professioneel autoschadeherstel

ABS Huysmans
autoherstel Ommen

Strangeweg 20
7731 GW Ommen
Tel. (0529) 451146
info@abshuysmans.nl
www.abshuysmans.nl

stichting duurzaam repareren

gratis vervangend vervoer

4 jaar BOVAG garantie

ISO 14001/9001/
BOVAG gecertificeerd

DOUWE'S

DUMP

DUMP, OUTDOOR & MORE

STRANGEWEG 9, OMMEN

0529 451184

WWW.DOUWESDUMP.NL

Bandenservice Ommen B.V.

voor volledig technisch onderhoud

Nieuwelandstraat 1
7731 TH Ommen
Tel. (0529) 45 37 84
www.bandenserviceommen.nl

GROTE EN KLEINE BEURTEN

OOK VOOR
APK-KEURINGEN

BRUNINK

Rijwielen | Bromfietsen

B.J. Brunink

Bermerstraat 1, 7731 CZ Ommen, Telefoon (0529) 45 14 70
(tegenover Postkantoor)

VAN DER MOST

Brood | Banket | Lunchroom | Chocolaterie
www.bakkerijvandermost.nl

Lennips groep
VASTGOED ONDERHOUD

schilderwerk totaal onderhoud uniplan 24-uur
glasservice schilderwerk 24-uur glasservice uni
totaal onderhoud 24-uur glasservice uniplan
schilderwerk totaal onderhoud 24-uur glass

- totaal onderhoud
- schilderwerk
- onderhoudsplan
- 24-uur glasservice

Vestiging Hardenberg T 0523 272051
Vestiging Ommen T 0529 450313

www.lennips.nl

SCHILDERSBEDRIJF
van Elburg
GLAS - VERF - BEHANGSPECIAALZAAK

Van Elburg Ommen
Schurinkstraat 22a - 7731 GD Ommen
Tel. [0529] 45 24 41 - Fax [0529] 45 62 56

 Rina Ulders
Uitvaartverzorging

Uitvaartverzorging met:
Liefde, Respect & Aandacht

*Wij staan 24/7 voor u klaar,
ongeacht waar en hoe u verzekerd bent*

06 50661632
www.uitvaartverzorgingrinaulders.nl

Het comfort van nu, het gevoel van toen
de kwaliteit van
de Lange Keukens

Eskampweg 4a, 7731 TA Ommen.
Tel. 0529 - 46 25 00
Fax: 0529 - 46 26 00
www.delangekeukens.nl

Het lekkere leven

Cents
Autocentrum

Brink 58
7731 TG Ommen
Tel. 0529 46 99 00

Uw Renaultdealer voor het Vechtdal

www.cents.nl

Go!
makelaars

Weenink
JANSEN

Je huis verdient het!
0529 45 11 21 | weeninkjansen.nl

slaapkenner
TOUWEN

ervaar het verschil

Een goed slaapadvies
begint bij Slaapkenner Touwen

Schurinkstraat 26A • 7731 GD Ommen
Telefoon (0529) 451716
Fax (0529) 456672
Partner van Vivante Touwen Be Home

E-mail: info@vivantetouwen.nl

Restaurant Pannenkoekenhuis
Zalencentrum en Catering

"De Nieuwe Brug"
Een Omme(n)tje waard!!

met speeltuin

Familie Looze
Lemelerweg 13
7731 PR Ommen
Tel. (0529) 45 17 23

www.denieuwebrugommen.nl

GROEN

INSTALLATIETECHNIEK

- Sanitair
- Service en onderhoud
- Zonne-energie
- Warmtepompinstallaties
- Elektra
- Loodgieterswerk
- Centrale verwarming
- Dak- en gootwerk

Patrijsstraat 3-5, 7731 ZL Ommen
Tel. (0529) 45 22 03
www.installatietechniek-groen.nl

Arjan van der Veen

hoveniersbedrijf

www.arjanvanderveen.nl
Woestendijk 2 • 7738 PL Witharen
T 0523 - 676116 • M 06 - 506 450 81

ontwerp
aanleg
onderhoud
vijvers
boomverzorging
renovatie
sierbestrating

Julius Rahajaan

Julius Rahajaan is op 1 juli 1924 geboren in de kampong Ohoiwat, op het eiland Kei Besar, het grote Kei-eiland in de Molukse archipel. Hij kwam uit een gezin met zes zussen.

Zijn ouders hebben zijn aanstaande vrouw al uitgehuwelijkt, terwijl zij nog niet geboren was. Dat gebeurde toen veel in dit werelddeel. Op haar veertiende kwam Octovina (14-10-1928) al bij de familie Rahajaan wonen. Ze kwam van de kampong Weduar op hetzelfde eiland.

Na een oproep van het KNIL heeft Rahajaan zich opgegeven, maar zijn vader gaf hem daarvoor geen toestemming. Desondanks heeft hij zich later toch weer opgegeven en ging naar Ambon om zich te melden. Later ging Octovina hem achterna, wat toch een bootreis was van een dag en nacht. Na de rekruten-tijd op Ambon gingen ze naar Makassar op Celebes (nu; Sulawesi). Hier is hun eerste kind, Wim, geboren op 29-2-1948.

Wat later werd Rahajaan gestationeerd op Oost-Java. Hij werd geneeskundige (hospik) dus was hij steeds bij de kamparts in de kazerne en hij hoefde gelukkig niet naar het front. Martha werd hun tweede kindje, zij is geboren op 26 mei 1949 in Jember. Op 4 december 1950 is hun derde kind, Willy, geboren in Malang, ook op Oost-Java.

Een paar maanden later, op 22 februari 1951, vertrok de "Atlantis" vanaf Tandjung Priok om op 23 maart 1951 in Rotterdam aan te komen. Dit was het tweede transport met (954) Molukkers, na de Kota Inten die twee dagen eerder was aangemeerd. Vanaf Rotterdam ging het via Amersfoort naar Schattenberg (Westerbork) en weer later kwamen ze naar Ommen.

In Laarbrug werd het gezin van vier nog uitgebreid met negen kinderen. De oudste twee, Wim en Martha gingen eerst nog naar de kleuterschool en zaten bij juffrouw Pronk in de klas. In het gezin Rahajaan ging de integratie (de opname van bevolkingsgroepen in de maatschappij) gewoon spelenderwijs. Ze woonden in een kleine gemeenschap. Ze ervoeren dat er een duidelijke verdeling was in Ommen, ook tussen de Nederlanders. Er was een gereformeerde, een openbare, een katholieke en een hervormde school.

De Rahajaans zaten op de hervormde school, de Koningin Julianaschool. Als protestanten gingen zij daarom naar Ommen. De katholieken gingen in Vilsteren naar school. Je zag kinderen van andere scholen vooral met sportdagen of als je moest voetballen tegen een andere school. Later kwamen ze met de gereformeerde kinderen op de MULO of de huishoudschool te zitten.

Toen was dat verschil tussen hervormd en gereformeerd grappig genoeg helemaal verdwenen. De omgang met Nederlandse jongens en meisjes is nooit een probleem geweest. Ze kwamen zelfs weleens bij hen in het kamp op bezoek. Dan gingen ze zwemmen in een plas achter het kamp. Het ging echt vanzelf, de integratie.

De mannen en vrouwen konden op het kamp verschillende cursussen volgen, zoals koken en naailessen, maar ook hoe ze de was op moesten hangen, want in Indonesië hadden ze geen waslijn, daar lag de was te drogen op de grond (de Ommer zouden zeggen; 'op het blikkie'). Julius Rahajaan werkte ook hier in het kamp als assistent van de huisarts. Ook heeft hij de vroedvrouwen bijgestaan. Menig kind is in Laarbrug door zijn hulp ter wereld gekomen, omdat vroedvrouwen niet tijdig aanwezig konden zijn. Ook ging hij regelmatig op de fiets naar dokter Pos om medicijnen te halen.

In 1966 is het gezin naar Zwolle verhuisd. Ze konden kiezen tussen Rijssen, Zevenaar of Zwolle. Er werd gekozen voor Zwolle, onder andere omdat Rahajaan bij Philips in Zwolle werkte. Ze waren één van de laatste vier families die vanuit Laarbrug naar Zwolle gingen. Omdat de Rahajaans een groot gezin hadden, kregen ze een huis met vier slaapkamers in Holtendoorn. De contacten met de Nederlandse buurtbewoners waren goed. Mevrouw Octovina Rahajaan heeft de jongeren in Laarbrug en Zwolle Keiese leren dansen en zingen. Want de Keiese cultuur wilde ze toch graag overbrengen op haar kinderen. Vader Julius was al vanaf dat zij in Nederland woonden steeds dirigent van een gemengd koor, dat veel optrad in kerkdiensten.

1960: Juliana School - Jomima, Paulus, Martha en Willy Rahajaan

In het gezin werd alleen maar Maleis gesproken. De oudste zoon, Wim, vertelde eens, dat zij hier in Nederland zijn gekomen dat dat hun lot was, maar het was geen noodlot. Zijn ouders zeggen het is Gods leiding. Toch had de familie Rahajaan in de vijftiger jaren het plan om terug te gaan naar de Molukken, samen met een viertal gezinnen. Ze moesten daarvoor helemaal naar Brussel, want in Nederland was er geen consulaat vanwege de slechte politieke verhouding met Indonesië.

Bij het consulaat werd hen gezegd dat ze beter in Nederland konden blijven. Het was in Indonesië nog te gevaarlijk voor ex-KNIL militairen. Daarom hebben ze besloten om hier iets van hun leven te gaan maken. Maar hun gedachten waren wel vaak op Kei, ze stuurden geld op naar de Molukken, lieten familie overkomen om hen deelgenoot te maken van de welvaart hier in Nederland, ze stuurden pakketten op, of waren hun familie op een andere manier tot steun. En dat ze hier goed konden aarden, blijkt wel uit de jarenlange lidmaatschappen van voetbalvereniging OZC in Ommen en CSV in Zwolle.

Vooraf Wim Rahajaan is bekend bij menig OZC-er, omdat hij jarenlang in het eerste speelde, zelfs nog toen hij al naar Zwolle was verhuisd. Dochter Esther is in 1993 teruggegaan naar Indonesië. Julius Rahajaan is overleden op 13 juli 1996 in Zwolle. Tweede dochter, Willy, is een jaar later op 30 maart 1997 overleden. Zij is begraven bij haar vader op begraafplaats Bergklooster te Zwolle. Jesaja het tiende kind is 22 augustus 2007 in Rijssen overleden en op 2 oktober van hetzelfde jaar is Chris in Zwolle overleden.

Moeder Octovina is in 2003 teruggegaan naar Indonesië zij woont, bij haar dochter Esther, op het eiland Kleine Kei in de stad Tual. Zij is inmiddels 92 jaar. Kinderen en kleinkinderen gaan vaak naar haar toe.

Aminadap Putnarubun

Aminadap Putnarubun is geboren op 21 juni 1923 op het eiland Kei Besar in het dorpje, Ohoeil. Hij werd korporaal bij de KNIL en was tijdens de oorlog gelegerd in de kazerne in Magelang op Midden-Java. Hier leerde hij het meisje Sofia Djoemi kennen, waarmee hij later op 23 november 1949 ging trouwen.

Omdat hij regelmatig van het ene front naar het andere front moest, ging z'n vrouw telkens mee en verbleef dan ook in de tangsi, de kazerne. Dit was steeds een veilige omgeving voor de vrouwen en kinderen. Inmiddels zitten ze in Semarang, een belangrijke havenplaats aan de noordkust van Midden-Java. Hier is in 1950 hun dochter Orpha geboren.

Begin 1951, na de onafhankelijkheidsstrijd, konden ze niet terug naar Kei, zijn eiland, omdat het te gevaarlijk zou zijn voor KNIL-militairen. Daarom besloot de Nederlandse regering om de KNIL-ers met hun gezinnen naar Nederland over te brengen. Drie maanden zou het duren, werd hun verteld, totdat het verantwoord en veilig zou zijn om terug te keren. Aan boord van de "Fairsee" gingen ze in het avontuur naar het verre westen.

Het gezin Putnarubun

In Rotterdam werden ze door Nederlandse mensen erg vriendelijk opgevangen en kregen ze eten, drinken en een deken voor de kou. Ze werden per bus vervoerd naar het verzamelpunt in Amersfoort. Vandaar ging het naar de Beenderribben in Steenwijk, hier blijven ze een paar maanden. Toen ging het drietal, vader, moeder en Orpha, naar Pietersberg in Drente. Weer wat later verhuisden ze naar Ommen, eerst naar Eerde daarna naar Laarbrug. Hier hadden ze het erg naar hun zin. Goed opgevangen door de beheerder, A. Hendriks, en anderen. De houten barakken waren goed te noemen, behalve in de koude winters. Eten kregen ze van de gaarkeuken, dat was voornamelijk Hollands eten, dus voor hen niet altijd even lekker. Brood en melk kreeg men elke dag naar grootte van het gezin. Maar vrolijke momenten waren er zeker ook, waar ze nu nog steeds aan terug denken: Het sinterklaasfeest en het Kerstfeest, wat altijd gezamenlijk werd gevierd in de kantine van het kamp. Dat gaf hen vreugde en ontroering, maar ook gedachten aan vroeger, aan de tijd in de kampongs, in Magelang en op Kei en ook aan de verschillende tangsi's (kazernes). Alles 'samma samma' (samen) doen; eten, drinken, zingen en feesten.

Toen ze te horen kregen van de zelfzorg; dat ze zich zelf moesten redden, stopte de gaarkeuken, maar ook dat de vaders zelf werk moesten gaan zoeken, soms zelfs wel meerdere banen. Want het waren slecht betaalde banen en het was een moeilijke tijd om de gezinnen te onderhouden. De vrouwen kregen les in het maken van kleding, haken, breien en het koken. Orpha ging naar de Julianaschool aan de Wethouder Paarhuisstraat in Ommen. Een nare gebeurtenis vond plaats toen Orpha in de derde of vierde klas zat.

Van een aardappel moesten de kinderen een stempel maken en dat dopen in zwarte Oost-Indische inkt. Echter bij Orpha viel dat per ongeluk in het inktpotje, waardoor bij een ander meisje de inkt op de trui spatte. De meester dacht dat het express gebeurde en gaf Orpha een tik. Die middag kwam zij huilend met de bus naar huis en vertelde ze haar ouders dat ze geslagen was. Zonder te vragen naar de juiste toedracht ging vader de andere dag naar school om verhaal te halen. De meester zag hem het schoolplein oplopen en had al snel in de gaten dat de vader niet in goede doen was. Hij wilde nog snel uitleggen wat er gebeurd was, maar Orpha's vader kwam dreigend op hem toegesnel, maar de meester, met een rol bruin kaftpapier, waarmee hij zich weerde, vluchtte het schoolplein af. De vader erachteraan rennend. Alle kinderen keken het tafereel verbijsterend aan. Van lesgeven kwam die middag maar weinig terecht. Elk kind, toen op school en nu rond de 70 jaar, beleefde deze gebeurtenis als op de dag van gisteren.

In 1963 ging het gezin Putnarubun verhuizen naar de wijk Holtenbroek in Zwolle, met Molukse en Nederlandse gezinnen. Vader Putnarubun werkte in die tijd in Wijhe in een linoleumfabriek, waar hij lang dienst heeft gedaan. Daarna werd hij voorganger van de Molukse kerk in Zwolle. Echter korte tijd later werd hij ziek en een paar jaar later, op 2 januari 1973 is hij overleden.

Julius Labobar

Julius Labobar is geboren op 13 mei 1925 in Kelaan op het eiland Larat in de Molukken. Hij trouwde met Fransina Kelmaskow die ook in hetzelfde dorp geboren is op 22 juli 1929. Op 14 januari 1950 werd Jonathan geboren in Malang op oost Java.

In 1951 kwamen ze met andere KNIL-militairen per boot naar Nederland. Op de boot kregen ze te horen dat ze als KNIL-militair ontslag kregen. Ze woonden eerst in Schattenberg, in het voormalige kamp Westerbork. Hier werd hun dochter Barbalina Jacoba geboren op in 1952. Twee jaar later werd Nico geboren, ook in Schattenberg.

In 1955 verhuisde het gezin naar Eerde, daar werd Martina Naomi (1955) geboren maar amper 2 maanden later stierf zij door een ziekte. Weer twee maanden later zijn de beide oudste kinderen, Jonathan en Barbalina Jacoba, overleden. Ze zijn allebei in maart 1956 verdronken in een meertje in Eerde, dicht bij het kamp, waar ze woonden. Deze drie kinderen zijn begraven op de begraafplaats aan de Hardenbergerweg in Ommen. Daarna verhuisde het gezin Labobar naar Laarbrug. Daar werd het gezin groter door de geboortes van Dorkas (1956), Jonathan (1958), Lientje (1959), Monica (1961), Naomie (1962). Nico, en natuurlijk veel anderen, herinneren zich het 'kampleven' nog goed. De kleuterschool, de zandbak maar ook de vijver aan de andere kant van de spoorlijn. Inmiddels verhuisde het gezin naar Rijssen, daar is Akdamina (1965) geboren. Junus kwam in een fabriek te werken en zondags preekte hij in de Molukse kerk.

Het gezin woonde in de Molukse wijk tot maart 1969. Want het gezin, vader, moeder en 7 kinderen, gingen voorgoed terug naar Indonesië. Ze kwamen te wonen in de stad Makassar op Sulawesi (Celebes).

De kinderen moesten daar nog wel de Indonesische taal leren, praten ging natuurlijk wel, maar het schrijven hadden ze niet geleerd. Nico was 14 jaar, 11 maand en 7 dagen oud, toen ze naar Indonesië teruggingen, dat wil zeggen; dat als hij 67 jaar oud wordt, hij dan geen recht meer heeft op AOW van de Nederlandse staat, omdat hij net geen 15 jaar oud was toen hij Nederland verliet.

In 2003 is vader Junus overleden en moeder Fransina in 2008. Ook vier van de zeven kinderen zijn daar overleden. De overgebleven kinderen wonen nog steeds op Java en zijn alle drie 'goed terecht gekomen' met hun universitaire opleiding, maar ze zijn inmiddels al

Het gezin Labobar

wel met pensioen; Nico was bankemployee in Jakarta, Jonathan was piloot bij Garuda Airlines en Lientje, waarmee telkens contact was, woont met haar man Hadi in Jogjakarta.

De heer Ngarbingan

Geen foto beschikbaar

Vanuit Indonesië is er contact met Karel, de zoon van KNIL-militair Ngarbingan. Deze was een erg zwijgzame man en vader. Tijdens de tweede wereldoorlog werd hij in Semarang op midden Java krijgsgevangen gemaakt door de Japanse bezetters en kwam hij in de Kota-gevangenis terecht in Batavia.

Toen hij vrijkwam ging hij terug naar de Kei eilanden, waar hij later trouwde met zijn vrouw. Daarna woonde hij nog in Koepang op west Timor. In 1951 vertrok hij samen met zijn vrouw met het schip de 'Asturias' vanaf Tanjung Priok op 23 april naar Nederland. Vandaar gingen meerdere KNIL-gezinnen naar Woerden, niet veel later is Karel daar geboren in het ziekenhuis. Meerdere Keiezen verhuisden naar woonoord Laarbrug tussen Ommen en Vilsteren, waaronder de familie Ngarbingan. In Indonesië, bij de KNIL was hij kleermaker, en ook in Ommen heeft hij hiervoor een cursus gevolgd.

Maar vanaf 1955 moesten de mannen van Laarbrug gaan werken. Ze kregen geen geld meer en de gaarkeuken ging dicht. Ngarbingan kreeg werk bij laarzenfabriek Hevea in Raalte. De kinderen gingen naar de Julianaschool in Ommen, nog steeds klinken de namen van het onderwijzend personeel hen nog bekend in de oren, zoals de juffen Kalter, Ruige en Westerhof en de meesters Jolink, Gordeau en natuurlijk het hoofd van de schoolmeester Jansen van Galen. In 1963 verhuisde het gezin naar Apeldoorn. Van daaruit ging hij in Twello bij een vleesfabriek werken. In 1968 gingen ze met 25 andere Molukse gezinnen terug naar Indonesië om daar voorgoed te blijven. Maar het was natuurlijk wel wennen en dat was best moeilijk. Maar er moest brood op de plank komen, dus het hele gezin moest er zich voor in zetten om te kunnen overleven.

Pleegzoon Eddy en de enigste dochter zijn al op jonge leeftijd daar overleden. Momenteel leven er nog vier jongens, ze wonen allemaal in Jakarta, maar toch best ver van elkaar, maar dat komt doordat Jakarta een echt grote stad is met maar liefst ruim 10 miljoen inwoners.

Humbert Balubun

Humbert Balubun kwam 15 maart 1915 ter wereld in het plaatsje Elaar op de 'Kleine Kei' in de Molukken-archipel. Hij ging al jong in militaire dienst, daarom kwam hij bij de oudere KNIL, de zgn. eerste klas. Daar werd hij regelmatig overgeplaatst, dus hij ging van kazerne naar kazerne en van eiland naar eiland.

Toen hij op Java was ontmoette hij de acht jaar jongere Teodora Lioe A Ten, waar hij korte tijd later mee getrouwd is. Kort na de tweede wereld oorlog is zijn eerste zoon, Johannes, op Sumatra geboren. Omdat de KNIL-militairen vaak aan het front dienst deden, maakten ze nogal eens wat mee. Hij vertelde wel eens verhalen, maar vaak werden die niet geloofd.

Zijn oudste zoon, Johannes, weet zich nog één verhaal te herinneren: "Mijn vader zat op een Nederlands schip dat werd getorpedeerd door de Japanners. Hij belandde in een volle reddingsboot met Japanners. De Japanners zeiden dat er niemand meer bij mocht. Mijn vader heeft toen toch nog een paar mensen uit het water in de boot getrokken. Ze zeggen dat hij zijn leven heeft gewaagd voor dat van anderen."

In 1948 is Eddy (Eduard), de tweede zoon, geboren. Toen het gezin Balubun in Tjimahi op midden Java was gelegerd, zou het derde kindje worden geboren. Onderweg van de kazerne naar het ziekenhuis beviel Teodora toch net even sneller dan verwacht, in de auto werd Ottie (Otniel) geboren, wat bete-

Moeder Teodora met Eddy op schoot en Johannes ernaast.

kent; “in de auto”.

In 1951 vertrokken ze per boot vanaf Tanjung Priok op 27 maart. De “Castel-Bianco” meerde aan in Rotterdam op 24 april. Via Amersfoort ging het per bus naar Glanerbrug, naar woonoord Sint Joseph. De Balubuns en nog een gezin waren daar Keiezen, de rest waren Ambonezen. Omdat zij toen van verschillende afkomst elkaar niet zo erg goed lagen, werden de beide gezinnen overgeplaatst naar woonoord Eerde, nabij Ommen.

Ze waren de eerste bewoners daar, later kwamen nog meer Keiese en Tanimbarese families bij. Balubun zat in de kampraad. Uiteindelijk woonden er 39 gezinnen in vijf barakken, met elkaar een kleine 200 mensen, één badkamer en een ziekenafdeling. Naast de drie jongens kreeg het gezin nog drie kinderen, drie meisjes; Paulin, Ripca en Sara. Vader Humbert was een gastvrij man; open en eerlijk, maar toch ook best streng. Helaas was hij regelmatig ziek, wat de kinderen meer doorzettingsvermogen heeft gegeven. Het woonoord stond op het landgoed van baron Van Pallandt die erg betrokken was bij de Molukkers. Hij organiseerde verschillende activiteiten, zoals het elke week vertonen van films en lessen in stijldansen voor de ouders.

Toen het kamp in Eerde werd gesloten verhuisden de Balubuns naar Laarbrug, de kinderen konden zo mooi op dezelfde school blijven. De jongsten op de Julianaschool en de oudste twee op de technische school in Vroomshoop. In 1963 verhuisde het gezin Balubun naar de Zwolse wijk Holtenbroek, in een gewoon huis in een gewone straat, met Molukkers en Nederlanders in de buurt.

Ook Humbert Balubun vertelde niet zoveel over zijn tijd bij de KNIL. Maar toen een vriend van één van z'n zoons vertelde dat hij bij de marine zat, leefde Balubun wat op. Hij vroeg; “Wat moeten jullie zoal bij de marine voor oefeningen doen?” Die vriend vertelde dat hij wel 20 Km lopend moest afleggen met volle bepakking. “Aha, dat is nog niks....” zei Humbert “Wij moeten wel 50 Km. lopen en ook met volle bepakking, maar dan ook nog in de bergen in de jungle”. Daarmee dwong hij best veel respect af!

Humbert is in 1980 overleden en zijn vrouw Teodora in 1998. Samen met dochter Ripca en zoon Ottie zijn ze alle vier begraven op begraafplaats Bergklooster in Zwolle.

Cornelis Pieter Loupatty

Soldaat Cornelis Pieter Loupatty is geboren op 24 mei 1927 in de kampong (dorp) Tuha-ha op het eiland Saparua in de buurt van Ambon. Als KNIL-militair werd hij gestationeerd in Malang op Java. Zijn vader zat ook bij de KNIL, maar die kwam om het leven (onthoofd) in de oorlog met de Japanners.

Tijdens zijn dienstperiode in Surabaya leerde hij de vier jaar jongere Carolina (Corrie) Lewerissa (20 mei 1931) kennen, zij kwam uit Semarang op Java. Ze trouwden op 8 juni 1949, zij in het wit en hij in het legeruniform. Haar vader stierf ook in de oorlog door een bombardement. Loupatty was betrokken bij hevige gevechten tussen het Nederlandse leger, samen met de KNIL, tegen de TNI, het leger van de Indonesische Republiek. Het werd met de jaren steeds onveiliger en hij maakte dan ook hachelijke situaties mee. Zo heeft hij met geleende legervoertuigen eens meerder mensen uit benarde situaties kunnen redden. In januari 1950 werd hun dochter Clistina Leonora (Tina) geboren.

Na de soevereiniteitsoverdracht in december 1949 konden de KNIL-militairen kiezen; of om tijdelijk (6 maanden) naar Nederland te gaan of om zich aan te sluiten bij het Indische leger (TNI). Over naar de tegenstander; dat in elk geval niet. Maar het liefste gingen ze gewoon terug naar de Molukken, maar dat kon om politieke redenen niet en bovendien kregen zij het dienstbevel om naar Nederland te gaan. Totdat de rust in die regio weer teruggekeerd zou zijn, zouden ze dan weer terug kunnen keren naar Indonesië.

Dus vertrok op 10 mei 1951 de “Fairsea” uit Semarang met 1834 Molukse passagiers aan boord, waaronder het gezin Loupatty. Aangekomen op 5 juni 1951 in Rotterdam werden ze met de bus vervoerd naar Amersfoort, waarna het verder ging naar woonoord Laarbrug bij Ommen.

Carolina (Corrie) Loupatty-Lewerissa en Cornelis Loupatty

Toen ze hier nog maar kort woonden werd hun dochtertje, Tina (Clistina) van anderhalf, ziek met hevige koortsstuipen. De vader ging op de fiets naar de arts, een rit van 20 minuten, om hulp te halen. Maar in diezelfde tijd is Tina overleden. Ze is begraven op de begraafplaats aan de Hardenbergerweg (zie foto). Kort daarna, in november 1951, is Jimmy geboren. Niet veel later is het gezin vertrokken uit Laarbrug naar Steenwijk, waar Daan is geboren, en weer later naar Mantinge, iets ten zuiden van Westerbork. Hier zijn Freddy, Matheis, Vero en Sophie geboren. Sophie draagt ook de naam Clistina van haar overleden zus.

In 1959 zijn ze als één van de eerste gezinnen naar een gewone buurt vertrokken in Appingedam. Vader Loupatty is in november 2015 overleden en zijn vrouw in augustus 2016, beide zijn begraven op begraafplaats Stilleweer in Appingedam.

Geen foto beschikbaar

Pieter Matwaer

Op de begraafplaats aan de Hardenbergerweg is een graf van Pieter Matwaer. '57 - '62. Via internet kom ik in contact met de jongste broer van Pieter Matwaer; Wilson en zijn zus Joke zijn allebei in Ommen geboren, hij op 25 augustus 1960 en zij op 12 maart 1954.

Hun vader is soldaat eerste klasse D. Matwaer, en is geboren op 1 mei 1919 en samen met zijn vrouw en een dochter en twee zonen zijn ze met het schip de "Castelbianco" naar Nederland gekomen.

In 1970 is het gezin Matwaer teruggegaan naar Indonesië. Daar zijn de ouders overleden, maar ook dochter Doortje en de zonen Julius, Willem, Jozef, Henoch en Boudewijn.

David Talubun

David Talubun is geboren op 15 april 1920. Hij was korporaal in het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger (KNIL). Met zijn vrouw en dochtertje (1949) stapte hij op 22 februari 1951 in Tandjung Priok (Jakarta) aan boord van de 'Atlantis'. Naar verluid is een dag later zoon Max geboren.

Dit schip wordt nog steeds het ooievaarschip genoemd, omdat tijdens de reis wel 32 baby's zijn geboren. Het was het tweede transport en bestond uit 954 mensen, inclusief de pasgeborenen. Op 23 maart 1951 meerde de boot aan in Rotterdam. Na enkele omzwervingen kwam het gezin in Laarbrug terecht.

Dominee David Talubun

Max herinnert zich het verblijf op Laarbrug nog heel erg goed. Achter de hekken van het woonoord was de spoorlijn en daar weer achter was een groot meer, waar in de zomer veel plezier beleefd werd met zwemmen. Ook weet hij nog goed dat hij vlak voor Kerst het bos introk om een kerstboom te zoeken en ploeterend door de sneeuw naar huis bracht om hem daar te versieren. In zijn periode, van 1958 tot 1964, vond hij het erg geweldig op Laarbrug samen met de andere jongelui. Het middenterrein van het kamp was voor de jeugd, tot laat in de avond werd er gevoetbald, ook in het voor- en najaar, want het werd verlicht door een straatlantaarn, dat midden op het veld stond.

Op datzelfde middenterrein stond in november 1959 een enorme tent, waar David Talubun werd bevestigd als dominee voor de GPMT, de Gereja Protestant Maluku Tenggara, de Zuidoost Molukse Protestantse Kerk in Laarbrug. In januari 1962 is Julius Alexander geboren in het gezin van David, echter is het jongetje na twee dagen al gestorven, hij ligt begraven op de begraafplaats aan de Hardenbergerweg.

In 1964 verhuisde het gezin Talubun naar Rijssen. Later zijn ze weer teruggegaan naar Indonesië. Maar aan Laarbrug denkt zoon Max nog vaak terug en hij zou daar best een keer op vakantie willen gaan. Je bent vast welkom, Max !

Zeth Jelmaf

*Dit verhaal komt van Selpi,
de oudste dochter van
KNIL-militair Zeth Jelmaf.*

Op 10 mei 1951 kwam het 6e transport met Molukse ex-KNIL militairen en hun gezinnen aan in de haven van Rotterdam. Dus ook met het gezin Zeth Jelmaf, die op 14 maart 1923 in Ohoira op Kei is geboren. De Skaubryn was op 14 april vertrokken vanuit Surabaya. Aan boord 1.198 Molukkers, waaronder 9 Marine Molukkers en 563 kinderen.

Twee baby's stierven tijdens de overtocht. In Nederland aangekomen werden we met de bus naar Amersfoort gebracht voor een eerste medische controle. Daarna werden we verdeeld over verschillende (ex-concentratie) kampen. Wij gingen naar Kamp Westerbork, waarvan de naam inmiddels was veranderd in Kamp Schattenberg. Hier woonden we in de barakken, waarin de Joodse Nederlanders waren ondergebracht voordat ze op transport gingen.

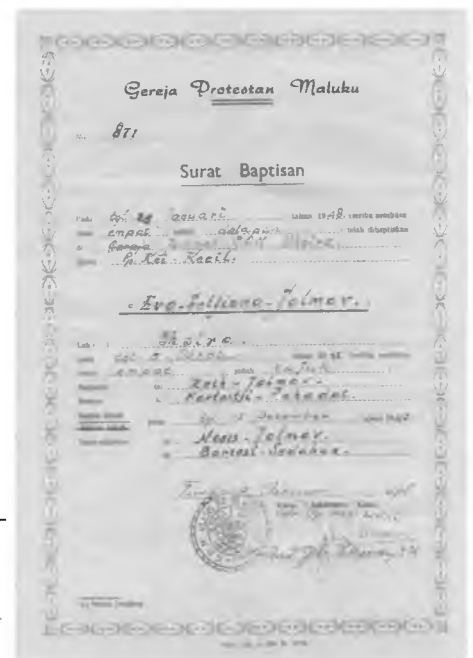
Ons gezin bestond uit vader, moeder, Johanna en ik. Na enkele jaren Schattenberg gingen we naar Laarbrug in Ommen. De tijd in het kamp was ondanks alles toch een mooie tijd. Hier (weliswaar in het ziekenhuis in Zwolle) werden nog een broertje Atting (1952), zusje Maria (1953), broertje Abraham (1955) en nog een broertje geboren. Helaas is deze laatste al direct na de geboorte overleden (17 juli 1956) en ligt begraven op de begraafplaats aan de Hardenbergerweg.

De kinderen Jelmaf: v.l.n.r. Atting, Johanna, Abraham (Hampie) Selpi, Dina (petekind) en Maria

We gingen naar de Koningin Julianaschool, waar we met open armen werden ontvangen en was er totaal geen onderscheid tussen 'wit en zwart'. Vader Zeth werkte in Deventer bij Thomassen en Drijver. Toen ik nog maar net 10 jaar oud was, stierf mijn moeder op 29 oktober 1957, ruim een jaar na mijn broertje. Ook zij heeft haar laatste rustplaats aan de Hardenbergerweg. De mooie tijd veranderde voor mij plotseling, alles werd anders en ik moest de taak van 'moeder' op me nemen en zorgen voor mijn 2 broertjes en 2 zusjes. Na Ommen verhuisden we in 1961 naar een 'stenen' huis in Zevenaar. Jaren later ging ik bij een tante wonen en leerde daar mijn huidige man kennen. We zongen en speelden samen in de bekende gospelgroep 'Black and White Generation'. Toen we gingen trouwen en ik het Nederlanderschap wilde krijgen, moest er bij de Burgerlijke Stand mijn officiële persoonlijke documenten worden overhandigd. Echter, die had ik niet. Aangezien er op het eiland 'Kei', waar ik geboren ben, alleen doopaktes werden bijgehouden, moest daarvan een afschrift naar Nederland komen. Op dat moment ging een zusje van mij naar Indonesië en natuurlijk naar Kei. Zij bracht toen een kopie mee van mijn doopakte. Toen kwamen er een aantal onbekende feiten naar boven.

1. Allereerst mijn achternaam. Op de doopakte stond Jalmav, terwijl op de passagierslijst van de 'Skaubryn' Jelmaf stond. Waarschijnlijk zijn bij het opstellen van de lijsten namen niet goed verstaan en dus verkeerd genoteerd.
2. Ook bleek mijn geboortedatum niet te kloppen. Op de passagierslijst staat dat ik op 5 september 1947 ben geboren, terwijl de doopakte 5 oktober 1947 vermeldt. Ik vierde dus altijd mijn verjaardag op 5 september totdat de doopakte in mijn bezit kwam. Ik heb toen besloten om mijn verjaardag met een maand te verschuiven.
3. Op mijn doopakte staat mijn volledige naam: Eva Selfiana Jalmav. Mijn roepnaam werd Selfiana. De naam Selviana komt in Indonesië nog veel voor. Aangezien Molukkers geen 'f' konden uitspreken werd het Selpiana en mijn roepnaam: Selpi. In Ommen kent men mij alleen als Selpi. Later heb ik zelf de naam Selfiana veranderd in een meer Nederlandse naam: Sylvia.
4. Dan kom ik op de naam van mijn ouders. Mijn vaders naam wordt op de doopakte ook goed gespeld: Jalmav. Hij heeft zijn naam nooit veranderd en is bij Jelmaf gebleven. Dan zien we op de passagierslijst geen voornaam en geboortedatum van mijn moeder, echter alleen maar :vrouw en echtgenote.

Op mijn geboorteakte staat wel mijn moeders naam: Martentji Rahadat. Op de grafsteen in Ommen staat wel haar geboortedatum vermeld: Warwüt (geboorteplaats) 2 augustus 1929. Haar voornaam is dan Martentje gespeld. Uit welingelichte bronnen had mijn moeder ook

een Hindoe voornaam: Rawat(he) = vrouw of water tussen twee eilanden. Ook zagen we toen een andere achternaam: Balohoiübun. 'Bal' zou kunnen komen van Bali.

Bali en Kei hebben historische banden. Ohoi = dorp, ubun = kleinkind. Waarom de naam Rahadat is veranderd in Balohoiübun, is niet helemaal duidelijk. Waarschijnlijk heeft het te maken met overstappen (dopen) naar het Protestantse geloof. Rahadat, (een Hindoe-naam, vertaald uit het Hindi) betekent 'verlichting'. Dus moest er een meer 'normale' naam verzonnen worden.

Vader Jelmaf is in 1981 naar Indonesië gegaan om te hertrouwen. De vrouw, die hij eigenlijk op het oog had, trok zich terug en toen kwam hij met een andere vrouw naar Nederland. In 1992 zijn ze samen toch voorgoed naar Indonesië teruggekeerd, daar op Kei is Zeth overleden in 1994. Zo is er tijdens mijn leven heel wat gebeurd en veranderd.

David Musa Hukuboën

Op verzoek van Alex Schuurman ging ik, de tweede zoon, Nico Hukubun, achter de laptop zitten en typte mijn herinneringen van mijn periode in Ommen.

Mijn vader, David Musa Hukuboën, is geboren op 8 mei 1925 in Weduar op het eiland Kei Besar (kleine Kei). Mijn moeder (Martje Ditlak Hukuboën-Kudubun) in Ohoiwait, een dorp zo'n 10 km. verderop.

Op 9 november 1950 ben ik geboren in de stad Malang op het eiland Oost-Java. Mijn vader was toen 25 jaar en mijn moeder 27 jaar en mijn broer Johannes, die in Makassar werd geboren was 3 jaar. Mijn vader was toen in dienst van de KNIL (Koninklijk Nederlands Indische Leger) en na de capitulatie zijn ze in 1951 per schip de "Atlantis" naar Nederland vertrokken. Ik was een baby van een aantal maanden en bij de overtocht vertelden mijn ouders dat ze mij bijna verloren hadden vanwege de hitte op het schip.

In Nederland aangekomen meerden we aan de Lloyd-kade in Rotterdam aan en werden ondergebracht in kampementen met de belofte dat het verblijf slechts van korte duur zou zijn. Over de periode 1950 - 1957 herinner ik mij ons verblijf in het kamp Eerde, tussen Ommen en Den Ham. Ik weet wel dat ik tijdens ons verblijf in Eerde werd opgenomen in het sanatorium van Hellendoorn vanwege TBC. Daar moest ik ongeveer een jaar blijven, wat voor mij een ontzettend moeilijke tijd was. Ik plaste de eerste nachten geregeld in bed. Ik was bang in de vreemde omgeving.

In het kamp Eerde had je een beschermd leven. De solidariteit onder elkaar was groot en ook de sociale controle. Na mijn ontslag uit het sanatorium, ben ik naar de basisschool "Koningin Juliana" in Ommen gegaan, waar ik in klas 2 kwam. Mijn leven in het kamp bestond uit overdag naar school gaan (we werden opgehaald en teruggebracht met een bus) en na schooltijd in mijn vrije tijd spelen met mijn vriendjes. Van deze periode staat het me nog bij, dat tijdens de wintermaanden een jongen en een meisje waren verdronken bij het spelen op het ijs. Ik herinner mij dat mijn vader, beheerder was van de kantine in het kamp. Ik werd daardoor verwend met veel snoep. Ook hoorde ik van mijn ouders, dat zij mij vaak moesten zoeken, omdat als ik moe was, ik gewoon onder een boom of op het veldje ging slapen. Binnen zo'n kamp verhuisde je geregeld. Wanneer een barak leeg komt te staan, die ruimer of beter gelegen was, dan was in overleg mogelijk om ernaartoe te verhuizen. Hier in Eerde werden nog een broertje (Efron) en een zusje (Hennie) geboren.

Moeder Martje met zoon Nico Hukuboën in het sanatorium in Hellendoorn

In 1957 verhuisden we naar kamp Laarbrug (tussen Ommen en Vilsteren). De barak, waarin wij woonden herinner ik mij goed, beter dan de barak in Eerde. In Laarbrug hadden we een woon/ eetkamer van ca. 4 bij 3 m., een keukentje van 2 bij 1,5 m., een toilet, een berging en 4 slaapkamers van 3 bij 2 m. Hier hebben wij tot ongeveer 1964 gewoond. In het kamp moesten we penningen kopen bij de kampbeheerder, de heer Heuver, die we dan kunnen gebruiken om via een kastje stroom te verkrijgen. En om te koken moest je geregeld in Ommen een butagasfles gaan kopen. In de winter, wanneer het vroom dan zag je de bloemstukken op de ruiten. Het was enkelglas en bovendien waren deze barakken niet goed geïsoleerd. Om de kachel aan te krijgen hadden we hout nodig. Dat namen we weg uit de bossen, want het kamp lag in een bosrijke omgeving. Ik moet niet denken aan de strenge winters. 's Morgensvroeg moest je opstaan

Kompanen

uw maat in financiële diensten

Aangesloten bij

Van Reeuwijkstraat 42
7731 EH Ommen
Tel.: (0529) 451154
Fax: (0529) 455027
Website: www.kompanen.nl
E-mail: info@kompanen.nl

A. VISSCHER

ontwerp, aanleg en onderhoud
van tuinen en sierbestrating

Violenstraat 15 • 7731 WK Ommen •

Tel: 06 - 51 60 00 86 • Tel: 0529 - 45 47 52 •

www.avisscher.nl • info@hoveniersbedrijf-visscher.nl

OCB Bouw b.v.

Uw specialist in ontwerp,
nieuw-, verbouw en renovatie

Strangeweg 14
7731 GW Ommen

tel. (0529)452810

fax (0529)452062

e-mail: info@ocb-bouw.nl

www.ocb-bouw.nl

Lunch - Diner - Snackbar
Vergader en Feestruimte - Catering

FLATER
ETEN & DRINKEN

De Huiskamer van Ommen

0529-451364

www.flater.nl

volg ons op Facebook

stukadoorsbedrijf
Rinus Zwanepol

Mobiel 06-30009131

Aannemersbedrijf M. van der Vegt

Ommen (0529) 45 37 47

Pearle
opticiens

Varsenerpoort 9, 7731 DG Ommen
Kerkplein 25, 7721 AD Dalfsen

expert

Ommen

Gasthuisstraat 1, telefoon (0529) 45 14 06

OudOmmen.nl

FREES VERHUUR OMMEN . NL

Asfaltfrezen

culinair bij u thuis

Voor een onvergetelijk feest

Wij maken uw feest "culinair" compleet!

- Buffetten
- Hapjes
- Workshops
- Diners

Het enige dat u zelf hoeft te doen is genieten!

www.culinairbijthuis.nl

Wielewaalstr 21
7731 XH Ommen
Mobiel: 06-10365875

E-mail: info@culinairbijthuis.nl

www.takman.nl

Tuincentrum Jurrie Baas
Balkerweg 24
7731 RZ Ommen
Tel. (0529) 453708
Fax (0529) 451595
info@jurriebaas.nl
www.jurriebaas.nl

GRONDMAN BouwService

www.grondmanbouwservice.nl

NOTARISSEN groot in kleine letters

Bentum Nijboer

NOTARISSEN in Ommen en Hardenberg

Ommen 0529 452 233
Hardenberg 0523 273 487

info@bentumnijboer.nl
www.bentumnijboer.nl

EP: Ommen

ElectronicPartner

Beeld & Geluid - Telecom - Wassen & Drogen -
Koelen & Vriezen - Multimedia -
Huishoudelijke apparatuur - Inbouwapparatuur

Gasthuisstraat 52 - 7731 DA Ommen
Tel.: (0529) 45 03 65
info@epommen.nl - www.epommen.nl

Wim van Kesteren

Schoenreparaties

Gun uw schoenen een langer leven!

Uw schoenen worden
vakkundig gerepareerd door:
Wim van Kesteren Schoenreparaties
Tel. 0529 454130 | 06 205 311 24

U kunt uw schoenen
ter reparatie afgeven
en ophalen bij:

Varsenerstraat 2
Ommen

KLEINLUGTENBELT

timmer- en onderhoudsbedrijf

De Voormars 10B - 7731 DD Ommen
Telefoon (0529) 45 47 89

om buiten kolen te scheppen in het kolenhok om de kachel aan te maken. In de kampen hadden onze ouders moestuintjes waar ze aardappelen en groenten en veel zoete mais teelden. Ik vond deze tijd wel een van de mooiste perioden in mijn leven. De verbondenheid en saamhorigheid was groot. We konden in het kamp naar hartenlust spelen, zowel in het kamp als in de bossen.

Ik voetbalde zelf heel veel vooral op het veldje in het kamp, daar heb ik menig schoen versleten. Ik ben in deze periode lid geworden van de voetbalvereniging OZC. Mijn eerste voetbalschoenen had ik zelf verdiend door knikkers te verkopen in het kamp. Ook mochten we getuige zijn van het voetbal van onze vaders tegen andere kampen. De wedstrijden werden vaak gespeeld op een voetbalveld tussen Vilsteren en het kamp Laarbrug. Mijn schoolperiode verliep goed. Ik was op school een streber en wilde zo goed als het kon met de besten meedraaien. In de zesde klas deed ik mee met een groep, die naar de HBS wilde gaan. We kregen toen ook huiswerk mee en het kwam voor dat als ik het niet kon maken, ik de nodige tranen liet en de hulp van mijn broer moest inroepen. Helaas werd ik te licht bevonden voor de HBS en moest ik het doen met de MULO.

De eerste drie jaren van de MULO heb ik in Ommen op de “Groen van Prinsterer” gezeten. Van deze tijd herinner ik mij niet zoveel. Ik was een gewone leerling, en ging zonder al te veel problemen elk jaar over. In Laarbrug werden nog twee broertjes (Albert en Jakob) en een zusje (Jullie) geboren. De geboorte van mijn jongste broertje kan ik mij nog wel herinneren. Ik was in die tijd moeders hulpje en behalve dat ik hielp in de huishouding, paste ik ook veel op mijn jongste broertje. Ik stond in het kamp bekend als moedershulpje en werd daarom ook wel vaak als voorbeeld genomen als iemand niet naar zijn ouders luisterde. In de zomervakanties werden de Molukse kinderen ondergebracht bij Nederlandse pleegouders. Meestal in Rotterdam. Dat was voor ons vakantie.

Na het kamp Laarbrug verhuisden we naar de wijk Holtenbroek in Zwolle. Toentertijd een nieuwbouwwijk. We kwamen tussen de Nederlanders wonen, wat een nieuw tijdperk voor ons inluidde. In het kort kan ik zeggen dat in het begin de saamhorigheid er wel was omdat we ons groepeerden om het kerkgebouw “Eben Haëzer”, maar langzamerhand begint het individualisme ook onder Molukkers de overhand te krijgen. Toen mijn vader in Nederland kwam, werd hij geregistreerd onder de naam Hukuboën, wat tot heden mijn zusjes en twee broertjes hebben aangehouden. Johannes, mijn oudste broer gebruikt de achternaam Hoekoeboën. Ik en mijn broertje (Efron) onder mij, gebruiken de naam Hukubun. In het Indonesisch wordt de “u” uitgesproken als “oe”.

De heer J. W. Rada

De heer Rada is afkomstig uit Kai, een archipel in de Zuid-Oost Molukken, hij is het vierde kind uit het gezin Rada. Op 18 jarige leeftijd is hij tegen de wil van zijn ouders in dienst gegaan van het KNIL. Het KNIL (Het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger) was het koloniale legermacht van Nederland in Indonesië.

Op verzoek van de familie geen voornaam vermeld en er is geen foto beschikbaar. Dit verhaal is geschreven door de dochter Julia.)

Na Sorong, Fak Fak, Halmahera, Celebes werd de heer Rada voor langere tijd in Djakarta op Java in het internationale militaire kamp dat aan de Laan van Trevelli lag gestationeerd. In Djakarta leerde hij zijn vrouw kennen, een Soedanese vrouw afkomstig uit het westelijk deel van het eiland Java. Soedanese mensen hebben hun eigen cultuur en taal. In Djakarta is hij met haar getrouwd. Vanuit Djakarta werd hij overgeplaatst naar Padang op Sumatra. Zijn vrouw reisde met hem mee. In Padang is hun eerst kind, een zoon geboren. Vanuit Padang werd hij gestationeerd in Soerabaja. In Soerabaja is hun tweede kind, een dochter geboren.

Na het uitroepen van de onafhankelijkheid van Indonesië op 17 augustus 1945 door Soekarno wilde de Nederlandse regering de onafhankelijkheid van Indonesië niet erkennen, met gevolg een politieke oorlog, met een onnavolgbare machtsstrijd tussen Nederland en Indonesië. De oorlog heeft niet alleen veel leed berokkend onder bevolking van Indonesië maar ook onder de Molukse KNIL-militairen. De ervaring van de oorlog heeft een diepe wond bij hen achtergelaten. Na de overdracht van de macht van Nederland aan Indonesië zaten de Nederlandse regering met de Molukse KNIL-militairen in hun maag. De heer Rada kwam in een patstelling terecht. De heer Rada wilde, net als alle andere KNIL-militairen niet overgaan in het Nederlands- of het Indonesisch leger. Hij wilde teruggaan naar Kai. Teruggaan naar Kai was niet mogelijk vanwege de strubbelingen op Ambon.

De Nederlandse regering besloot de heer Rada en andere KNIL-militairen met hun gezin tijdelijk naar Nederland over te brengen.

In april 1951 kreeg hij in Soerabaja het bevel om met zijn gezin zich in te schepen voor de overtocht met het schip de Skaubryn naar Nederland. In mei 1951 kwam het schip in de haven van Rotterdam aan.

Vanuit Rotterdam werd hij met zijn gezin naar Amersfoort overgebracht. Vanuit Amersfoort is hij met zijn gezin in een vervallen boerderij in Ochten ondergebracht. Na Ochten werd het gezin in het voormalige concentratiekamp Westerbork/Schattenberg ondergebracht en later in het voormalige werkkamp Laarbrug bij Ommen.

De eerste jaren op het kamp waren heel zwaar. Het kamp was hermetisch afgesloten, contact met de buitenwereld was niet mogelijk. De tijd verstreek, de belofte van teugkeer bleef uit.

Het gezin Rada verbleef van 1951 tot 1963 op kamp Laarbrug. In 1963 kreeg de heer Rada een baan aangeboden bij Philips in Zwolle waarna het gezin naar Zwolle verhuisde. De heer Rada is op 3 maart 1973 overleden. Zijn vrouw is op 17 januari 2021 overleden.

Lasarus Letsoin

In het jaar 1946 vertrok Lasarus Letsoin (1919) uit het plaatsje Dian op de Kei-eilanden in de provincie Molukken om bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger zich in te schrijven als KNIL-soldaat. Want het gezin moest worden onderhouden en bij de KNIL verdiende men best goed.

Een jaar later volgde zijn vrouw Bilha met hun oudste zoon, terwijl drie kinderen achterbleven bij hun opa en oma. Via Ambon, de hoofdstad van de provincie Molukken ging het naar Makassar op Zuid-Celebes (daar is zoon Jon in 1948 geboren), daarna ging het gezin naar Malang op Java waar Saar is geboren. Zowel op Celebes als ook op Java vervulde Letsoin zijn militaire opdrachten.

Na de onafhankelijkheidsoorlog werden de KNIL-soldaten, in februari 1951, met hun gezinnen, op dienstbevel naar Nederland gebracht voor een tijdelijk verblijf van 6 maanden! **Slechts drie kinderen mochten, van de Nederlandse regering, mee naar Nederland,** dus bleven één zoon en twee dochters bij hun opa en oma op Kei.

De Letsoins kwamen dus met de drie kinderen op 23 maart 1951 in Rotterdam aan met de "Atlantis". Ze werden naar Amersfoort gebracht voor controle. Daarna gingen ze door naar Westerbork, het voormalige naziconcentratiekamp, de naam ervan was gewijzigd in woonoord Schattenberg. Hier bleven zij tot augustus 1951. Vervolgens is het gezin naar Echt verhuisd en wat later kwamen ze naar Ommen.

In woonoord Eerde kregen zij een barak toegewezen en toen dit terrein opgeheven werd in 1961 verhuisden ze, voor de zoveelste keer, maar nu dichterbij, naar woonoord Laarbrug. De kinderen konden gelukkig op dezelfde school blijven, de Koningin Julianaschool aan de Weth. Paarhuisstraat. Aan juffrouw Ruige en de meesters Jolink en Jansen-van Galen hebben de kinderen nog leuke herinneringen. In 1952 is een dochtertje geboren, maar na 8 maanden alweer overleden, ze is in Ommen begraven, aan de Hardenbergerweg.

Staan van L naar R: Jeremias, vader Lasarus Letson, Djidon, moeder Bilha, Jon, Efraim. Daarvoor: Mientje, Neeltje, Saartje en Willie

In 1964 is woonoord Laarbrug opgeheven en is het gezin Letsoin, inmiddels met 9 kinderen naar Rijssen gegaan, waar ze in een stenen huis kwamen te wonen in een Molukse wijk. Het heeft bijna een kwart eeuw geduurd, voordat de ouders hun drie kinderen in Indonesië weer hebben gezien. En nog eens tien jaar later zagen alle kinderen elkaar weer. In september 1987 besloten, na rijp beraad met alle kinderen, dat de ouders voorgoed teruggingen naar Indonesië. Dus ook terug naar hun andere kinderen, die daar waren achtergebleven, en die hebben ook weer kinderen. Maar de kinderen, die hier bleven vonden het niet zo erg leuk, maar de ouders zeiden; "Jullie kunnen ons dáár toch wel komen opzoeken?". Ze werden weggebracht door Saar en Jeremias, terug naar hun dorp van vroeger; Dian. Het is voorstelbaar dat het een weerzien was, dat voor iedereen erg emotioneel was. Enkele jaren later is Saar er weer naar toe geweest. Inmiddels was er een mooi nieuw huis gebouwd. Ze hadden het er erg naar hun zin. Ieder jaar gingen kinderen of kleinkinderen hun wel opzoeken en hielden er vakantie. Nog steeds roept het vragen op naar onze regering hoe mensenrechten geschonden zijn, door destijds gezinnen niet te herenigen. Op 4 mei 2019 legde Saar Letsoin uit Rijssen een krans op de Dam in Amsterdam

namens de achtergebleven kinderen van KNIL-militairen. Zoon Jon is op zijn verjaardag op 23 september 2020 overleden.

De heer A. Wuarbanaran

De heer Wuarbanaran, afkomstig uit Tanimbar, een archipel in de Zuid-Oost Molukken, is het derde kind binnen het gezin Wuarbanaran. Op 18 jarige leeftijd is hij in dienst gegaan van het KNIL, (het Koninklijk Nederlandsch Indisch Leger). Vanuit het eiland Fordata (Tanimanbar) is hij via Ambon naar Tjimahi op Java gestationeerd. Vandaar werd hij overgeplaatst naar Medan op Sumatra. Over de oorlog in Indonesië liet hij weinig los. De ervaring van de oorlog heeft een diepe wond bij hem achtergelaten zoals bij zovele Zuid-Oost Molukse KNIL militairen.

Op verzoek van de familie geen voornaam vermeld en er was geen foto beschikbaar

De heer Wuarbanaran was getrouwd met mevrouw J. Tanwey afkomstig van het zelfde eiland Fordata, waar ook hun eerste kind Monica is geboren. Later werd het gezin in Medan herenigd. Vanuit Medan werd hij gestationeerd in Semarang. Daar is in hun tweede kind, zoon Mick geboren. Op 10 mei 1951 zijn ze op dienstbevel met het schip de Fairsea overgebracht naar Nederland. Aangekomen in Rotterdam werden zij in eerste instantie naar Amersfoort overgebracht en daarna ondergebracht in voormalige concentratie kampen onder andere Vught en Schattenberg/Westerbork en als laatste het werkkamp Eerde. Na een aantal jaren in het barakkenkamp Eerde te hebben gewoond werd het kamp opgeheven en verhuisde het gezin naar Rijssen, hun eerste echte stenen woonhuis. De heer Wuarbanaran is werkzaam geweest in jute fabriek Rijssen, Philips in Almelo en Blikken fabriek Thomassen & Drijver in Deventer. Na enkele jaren gewoond te hebben in Rijssen is het gezin verhuisd naar Wijhe omdat hij werk aangeboden kreeg bij Vleesfabriek Meester in Wijhe. Na 40 jaar en na het overlijden van de heer A. Wuarbanaran in 2005 is mevrouw Wuarbanaran verhuisd naar Zwolle, nu woont ze in een Kangeroe woning naast Mick, haar oudste zoon.

Wolter Jan Dijkma

*Zoon van meester Dijkma (en broer van Dick, Ineke, Conny, Liesbeth en Wim)
Hij vertelt zijn jeugdherinneringen met Molukkers op de Julianaschool en in kamp Laarbrug.*

Tijdens de laatste reünie van de Juliana School in Ommen in 1999, ving ik een gesprek op tussen twee Kamp Laarbrug-meisjes : “Zeg Ina, weet je wat ik zo raar vind?” “Nou?” “Die Hollanders noemen ons altijd; 'Ambonezen', maar we zijn helemaal geen Ambonezen, **wij zijn Keiezen!**”

En ze had gelijk. In 1951 kwamen de eerste ex KNIL-militairen uit ondermeer de Molukken met hun gezinnen per boot in Nederland. De Molukken bestaan uit meerdere eilandengroepen zoals Ambon, Tenimbar en de Kei-eilanden. Veel Keiezen kwamen in Kamp Laarbrug wonen, een barakken-complex in de bossen tussen Ommen en Vilsteren. Erg nauw contact was er niet tussen Ommenaren en Keiezen, die door Ommenaren voor het gemak allemaal Ambonezen werden genoemd. Deze misvatting zal ik in volgende anekdotes handhaven omwille van de sfeer.

Toen ik in 1954 naar de Juliana School ging zaten er in elke klas wel een paar Ambonezen en er was zelfs een klas met alleen maar Molukkers. Opvallend was dat er veel bij waren met een Bijbelse naam, zoals o.a. Maria, Martha en Johannes. De bewoners van Laarbrug waren voornamelijk lid van de Protestantse kerk. Mijn vader is meer dan 15 jaar onderwijzer geweest in Nederlands Indië. Van de kampleiding kwam het verzoek om de oudere Ambonezen Nederlandse les te geven. Een paar keer per week fietste mijn vader naar kamp Laarbrug. Eerst kregen de mannen les. Die wisten dan eerst meer dan de vrouwen en vervolgens kregen de vrouwen Nederlandse les. Het les geven was niet zo eenvoudig. De Ambonezen hadden hun eigen onderlinge dialecten, vaak per eilanden groep verschillend en wanneer ze onder elkaar spraken, kon mijn vader er weinig van verstaan. De Ambonezen zaten daar niet mee.

Meester Dijkma

Meester Dijkstra kon, volgens hen, geweldig goed Maleis, maar deed net alsof hij hen niet verstond. Hoewel de Molukkers bij aankomst in Nederland meteen uit het KNIL werden ontslagen bleef het gevoel militair te zijn heersen. De ex-militairen voelden zich door het ontslag verraden en de kampleiding moest soms diplomatiek optreden. Tijdens een onderlinge ruzie liep de zaak uit de hand en werd er flink gevochten. De kampcommandant (A. Hendriks) kwam ter plekke, overzag de situatie en brulde: "Geef ACHT ! Op de Plaaats....Rust!". Alle ex-militairen sprongen in de houding en keken elkaar schaaachtig aan. " Net KNIL hè ?" verzuchtte één van de ruziemakers.

Door het werk van mijn vader kwam ook ik wel eens in kamp Laarbrug en werd ons gezin uitgenodigd bij een Kerstfeest, waar het toneelstuk "Esther" werd opgevoerd. Een bekend Bijbelverhaal, waarin de slechterik Haman en koning Ahasveros door koningin Esther en haar oom Mordechai tegen elkaar worden uitgespeeld. Midden op het podium van de kantine stond een tafeltje waaromheen alle toneelaktes zich afspeelden. Bij elke scenewisseling werd op een padvindersfluitje geblazen. Ook de aankleding was origineel. Koning Ahasveros droeg een witte kapiteinspet om z'n hoge positie weer te geven. Het paard werd gevormd door twee mannen met een kleedje erover die om het tafeltje draafden met Haman erop. Dit alles werd luidruchtig becommentarieerd vanuit de zaal. Als Haman aan het woord was werd zijn echtgenote, die natuurlijk ook in de zaal zat, van alle kanten geplaagd. Lachsalso's waren niet van de lucht. Van de tekst konden wij niet veel verstaan, maar dat werd door mimiek en spel ruimschoots gecompenseerd. Het toneelspel werd o.m. opgevoerd bij de feestelijke bevestiging van de Molukse Protestantse Gemeente. Later werd ook een opvoering verzorgd in gebouw "Hervormd Centrum." Toch was de uitvoering in de kantine van Laarbrug de beste door z'n ongedwongen improvisatie. De jeugd kon het best goed met elkaar vinden en vooral op het sportieve vlak konden wij wat van hen leren, zoals 'Kasti' en voetballen.

Er voetballen zelfs een paar Ambonezen bij OVC en OZC.) Waar bij de Hollandse kinderen het knikkeren beperkt bleef tot 'kultje wip' en 'knikkerbord' speelden de Ambonezen hun verfijnde 'Stiekie Rambang', met z'n cirkels en ingewikkelde snijlijnen. Virtuosoos werd de stuiter met een vingerbeweging uit de hand weggeschoten en trof op 5 meter afstand of verder de doelknikker zonder eerst de grond te raken. Het knikerspel gaf natuurlijk wel eens aanleiding tot ruzie en vechtpartijen en o wee als je het aan de stok kreeg met één van hen, dan kreeg je er tien op je nek. Op een 'slechte' dag had een groepje Ambonezen het op mij voorzien. Gelukkig kwam met mijn vriend Joop Hammer het schoolplein oplopen. Die overzag de situatie en ondernam meteen actie. Joop was flink uit de kluiten gewassen en voor niemand bang. De Ambonezen waren over het algemeen wat klein van stuk en Joop greep letterlijk de dichtst bijzijnde met 2 handen in de kraag en begon, het Amboneesje als slagwapen gebruikend, om zich heen te slaan. Het leek wel een scene uit een stripboek van Suske en Wiske waarin Jerommeke optrad, de monden vielen open van verbazing. Dat hadden mijn tegenstanders nog nooit gezien en al gauw was de vrede hersteld en was ik 'Kontjoh' (vriend) omdat ik zo'n sterke vriend had.

Zestig jaar geleden zaten de handen van de schoolmeesters wat losser dan tegenwoordig wordt geaccepteerd. Bij de oud KNIL-lers gold de regel: "Blijf met je handen van onze kinderen af". Meester Jolink was dit even vergeten toen een Ambonees-meisje zat te knoeien met inkt en daardoor vlekken maakte op de jurk van een klasgenote. Hij gaf de knoeier een draai om de oren. Dat had hij beter niet kunnen doen! De volgende ochtend stond een boze Ambonese vader op het schoolplein om verhaal te halen. Al gauw werd er een groot mes getrokken. Gelukkig had Jolink een rol kaftpapier onder zijn arm en kon hij daarmee de steekbewegingen opvangen. Meester Jolink nam de benen en rende met zijn papierrol om zich heen slaand, achtervolgd door de kwade vader, over het schoolplein. Vlak daarachter draafde het schoolhoofd Jansen van Galen. Het drietal was spoedig het schoolplein af en uit het zicht verdwenen. Volgens ooggetuigen werd de ruzie bijgelegd in café Steen.

Van 1953 tot 1956 woonden wij op Bouweind 15 (later Dr. A.C. Van Raaltestraat), waar later Jan Beniers zijn 'Winkel van Sinkel' begon. Naast ons huis stond de smederij van Warmelink. (Ommer hebt het dan over Mattnie van Appelhof) Zo nu en dan hadden we Ambonese overblijvers die tussen de middag met ons mee aten. Een meisje met een grote bos krullend haar stond iets niet aan en zette een keel op. Mijn moeder had de grootste moeite om het kind tot bedaren te brengen. Smid Warmelink stond er hoofdschuddend bij te kijken en verzuchtte: " Net 'n onwillig schoap".

Vanuit ons huis keken we ook recht in de showroom van garage Steen. Op zekere dag was ik getuige van een spannende klucht. Uit de garage van Steen kwam het geluid van opgewonden stemmen. Een Ambonese "Oom", (Oom is een beleefde aanspreektitel voor een

oudere Ambonees), die kennelijk een paar glaasjes te veel op had, maakte ruzie met de garagehouder. Hij wilde een taxi bestellen maar Steen had er geen zin in om een beschonken Ambonees te vervoeren. Via de showroom konden we de ontwikkelingen volgen. Mevr. Steen belde de politie. Inmiddels liep Oom de ijzerwarenhandel van Takman binnen en begon ook daar amok te maken. De toestromende omstanders hadden gezien dat hij met een bijl zwaaide, kortom het werd steeds spannender. Toen Oom weer naar buiten kwam, stoven de nieuwsgierige kijkers alle kanten op. Alleen mijn toen 4 jarige broertje Wim bleef rustig staan kijken, zich van geen gevaar bewust. De Ambonees pakte Wim op en zette hem op zijn schouder en danste met hem in het rond. In optocht ging het vervolgens naar het snoepwinkeltje van Timmerman, op de hoek met de Schurinkstraat. Intussen was mijn oudste broer Dick door een buurvrouw gealarmeerd. Ze kwamen elkaar tegen midden op de kruising Schurinkstraat/Bouweind. Wim had een grote puntzak met snoep gekregen. Dick nam rustig zijn broertje over en maakte nog even een praatje met Oom. Ik was super trots op mijn grote broer en jaloers op mijn kleine broer met zijn grote puntzak. Even later verscheen een politiemotor met zijspan ten tonele. Na flinke onderhandelingen mocht Oom in het zijspan van de motor plaatsnemen. Toen hij eenmaal zat, met een politiepomp op z'n hoofd gedrukt, riep hij het publiek toe: "Ik ben lekker toch niet bang voor de polisie!"

Een luid gejuich steeg op toen de motorfiets de Julianastraat indraaide...

Zo zullen velen, die destijds met Molukse mensen omgingen, nog met plezier terugdenken aan bijzondere gebeurtenissen en vooral leuke tijden.

Om een indruk te geven van de afstanden. De afstand van het noordelijkste punt van de Molukken tot het meest zuidelijke punt bedraagt bijna 1.000 kilometer.

De afstand van Rottum tot Maastricht is circa 300 kilometer.

De Kei-eilanden bevinden zich ten zuiden van het voormalige Nieuw-Guinea.

Kaart Kei eilanden

*De namen van de kinderen
zijn ons niet bekend.*

*Indien bekend wil de redac-
tie hier graag over geïnfor-
meerd worden.*

*Staande van links naar rechts: Wim Ra-
hajaan - Jitro Ubro - Johannes Balubun -
Bennie Patjanan - Jo(hannes) Rahangmetan
- Nico Hukubun*

*Gehurkt van links naar rechts: Eddie Ra-
hantoknam - Benoni Patjanan - Pieter Kon-
janan - Simon Konjanan - Andreas Rahajaan*

3-gangen keuzemenu
€ 32,50

EKKELENKAMP

LUNCH ■ DINER ■ PATISSERIE

IJSSALON

Stationsweg 1 ■ 7731 AW Ommen ■ telefoon 0529 45 17 82
www.ekkelenkamp-ommen.nl

SPECIALE LESSEN VOOR OUDEREN

SPORTRIJK

fit & gezond

SPORTEN VOOR
MAAR € 20,99

Brink 35 Ommen | T. 0529-454508 | info@sportrijk.nl

Bouwbedrijf Vonder

www.bvbouw.nl - info@bvbouw.nl

Brink 10 - 7731 TG Ommen - Tel. 0529 - 451043

Nieuwbouw
Verbouw
Renovatie
Restauratie
Tekenerwerk
Vergunningen

NanAaldere garage en tankservice

Voor kwaliteit-voordeel en service komt u echt bij van Aaldere aan de Hamsgoren 25 terecht.
Telefoon (0529) 452429

snel en
eigenzinnig
oplossingen
van nu
van cijfers naar
toekomstplannen

hart voor
resultaat

www.krcvanelderen.nl

KRC VAN ELDEREN

accountants | belastingadviseurs

RADIO - T.V. - STEREO RECORDERS - KOELKASTEN
WASAUTOMATEN - EIGEN TECHNISCHE DIENST

M. Dunnewind

Dr. A.C. van Raaltestraat 12
7731 GN Ommen
Tel. (0529) 45 16 58

BRASSERIE TANTE POS

OMMEN

adres Markt 17, 7731 DB Ommen
telefoon (0529) 45 18 13
e-mail info@tantepos.nl
internet www.tantepos.nl

Nijkamp

installatietechniek

Hallo

JUMBO

Ommen

Markt 22-24, 7731 DB Ommen

T 0529 - 47 81 60

www.jumbo.com

Bas Nijkamp

06 51 78 57 57

Coevorderweg 6
7735 KH Arriën

info@nijkampinstallatie.nl

Dunnewind Groep b.v.

Verhuur van:
mobile kranen - shovels - containers - kippertrailers
diepladers - truck - kraan - aanhanger

Uitvoering van:
grondwerken - sloopwerken - rioleringswerken - bestratingen

Verkoop van:
zand - grond - grind

Als inwoner van de gemeente Ommen kunt u zes dagen per week uw tuinafval gratis bij ons inleveren.

Openingstijden: Maandag t/m vrijdag van 8.00 uur - 17.30 uur
Zaterdag van 8.00 uur - 12.00 uur

Strangeweg 7
7731 GV Ommen
Tel. (0529) 45 21 50

info@dunnewindgroep.nl
www.dunnewindgroep.nl

UW DAK IS ONS VAK!!!

dakdekkers- en renovatiebedrijf

E. van der LINDE

OMMEN BV

Vermeerstraat 13 • 7731 SM Ommen • Tel. (0529) 45 30 33

Notarispost OMMEN

Zet het zwart op wit.

Notarispost Ommen

Vrijthof 8a, 7731 CN Ommen

T 0529 - 712 523

E secretariaat@notarispostommen.nl

I www.notarispostommen.nl

Elke maandagavond

van 19.00 tot 21.00 uur gratis

en vrijblijvend inloopspreekuur.

sallands goed

registermakelaars & taxateurs

Vehtkade 3 - 7731 JC Ommen - T 0529 455055

E ommen@sallandsgoed.nl - www.sallandsgoed.nl

Al ruim 20 jaar onroerend goed specialist in Ommen

DE KAPPER

Vrijthof 1

7731 CN Ommen

Telefoon (0529) 45 49 48

tijdvoorjezelf@salondekapper.nl

WWW.SALONDEKAPPER.NL

Maak online een afspraak

dranken & delicatessen

Varsenerstraat 2

7731 DC Ommen

T 0529 45 30 66

E info@wijnhofommen.nl

I www.wijnhofommen.nl

VERHUIZINGEN

H. STEEN B.V.

Sogenbosstraat 3

7731 WT Ommen

Tel. (0529) 45 18 02

E-mail info@hsteenbv.nl

EN

TRANSPORTEN

Resto | Oco

Ook zorgmaaltijden

Brugstraat 16 - 7731 CT Ommen
info@resto-oco.nl - www.resto-oco.nl
0529 451429

lunch
plateeservice
afhaal
catering
partijen

WILDTHOUT

Hotel & Restaurant

SERVICE, KWALITEIT EN GEZELLIGHEID!

Telefoon 0529-451592

info@wildthout.nl

www.hotelwildthout.nl

*Aj komt
zōj't goed heb'n*

Restaurant - Catering

De Bootsmann

Coevorderweg 19

7737 PE Ommen

Tel. (0529) 45 72 72

**Uw vakantie is bij voorbaat geslaagd op
Bungalowpark Hoge Hexel**

Voor reservering:

Hoge Hexel Recreatie

Bruine Hoopsweg 6, 7645 BJ Hoge Hexel

Tel. (0546) 57 98 65 • Fax (0546) 57 13 08

E-mail: info@hhexel.nl • Internet: www.hhexel.nl